

BCU Cluj / Central University Library Cluj

1924. évi április hó 20-án
 II. Évfolyam, 8-ik szám.
 Megjelenik havonta kétszer
 Concord St. Brooklyn, N. Y.
 Előfizetési ár egy évre:
 Amerikában \$1.00
 Külföldre \$1.50
 Minden szám ára . . . 5 cents
 Registered as second class matter April 12,
 1914 at the Postoffice Brooklyn, New
 York, under the Act of March 3, 1879.
 (Sec. 415, F. L. and R.)"
 Printed in Roumania:

Minden a számnak az ára 10 cent.

AZ „ARANYKORSZAK“ TARTALMA:

VALLÁS ÉS FILOZÓFIA

<i>Husvét</i>	118
<i>Az élet szava</i>	115-117
<i>Jézus bevonulása Jeruzsálembe</i>	119
<i>Híhet-e intelligens ember az egy Istenben?</i>	131
<i>Ő valóban Isten fia volt</i>	128

TERMÉSZETTUDOMÁNY

<i>Tanulmány a fejlődés elméletéről</i>	120
---	-----

HIGÉNIA ÉS EGÉSZSÉGÜGY

<i>Az ember harmadik tüdeje</i>	137
---	-----

MŰVÉSZET ÉS IRODALOM

<i>Nem hagyjuk el a Bibliát (rers)</i>	117
--	-----

NEVELÉSTUDOMÁNY

<i>Gonoszságra vezető játékszer</i>	120
---	-----

FELFEDEZÉSEK

<i>Egy titokzatos tengeri szörny fogása</i>	144
<i>Felfedezés történelem előtti emberekről</i>	144

BCU Cluj / Central University Library Cluj

**BOLDOG
HUSVÉTI ÜNNEPEKET
KIVÁN A SZERKESZTŐSÉG**

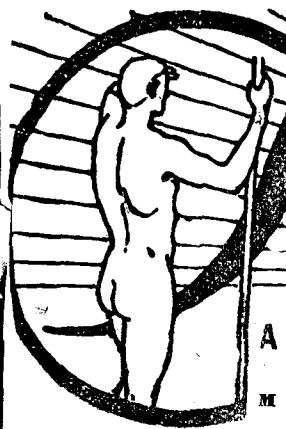
„The Golden Age“
April. 20, 1924.

Published Semi-Monthly, Vol. III. No. 4
Published by *The Golden Age*, Strada
Filipescu 10. Cluj, Transylvania, Roumania

Szerkeszti: *Faluvégi Dénes*

Yearly subscription price \$4.00
Canada and Miscellaneous foreign \$5.00

Entered as second class matter April
1923. at the Post Office at Brooklyn
N. Y., under the act of March 3rd,
(Sec. 415, P. L. and. R.)

Frankorszak

A TÉNY-, A REMÉNY- ÉS A MEGGYŐZŐDÉSEN ALAPULÓ FOLYÓIRAT

MEGJELENIK MINDEN MÁSODIK VASÁRNAP. * * * * *

III. Évfolyam.

1924. Április 20. vasárnap

8. szám

AZ ÉLET SZAVAI

A KI őszintén hiszi és követi a Szentírás tanításait a mi Urunk és Megváltónk Jézus Krisztus kegyelme által, az a sok kritikát, amely most Isten igéje körül felburjánzott, nagyon jellemző tünetnek tekinti. Hogy mindez mit jelent, azt a mi Urunk előre megjövendölte. Ő megmondotta ugyan, hogy az utolsó napokban hamis keresztelések és hamis próféták fognak támadni, akik, ha tehetnék, még a kiválasztottakat is megölnék. Azonban hála Istennek, ez nem valósult meg. — Máté 24:24.

Már semmit sem tanulhatnánk a Bibliánál. Már idejét multa volna a Biblia? Wells, híres angol író azt mondja, hogy egy új egyszerűsített Bibliára van szükségünk; azonban ez a magasabb kritika nem árul el semmi újat. A Biblia elavult, és hogy nem is eredetű, azok a hamis Krisztusok és hamis próféták osztályában vannak, akik a sanna-űveikben biznak és nem az Istenében. Az állapotnak egyik oka az önhittség és a legalacsonyabb dolgok egyike a földön és az ördög kiborodó jellemvonása.

Szent Pál azt mondotta a Korinthusbelieknek, hogy elhatározta, miszerint nem akar megtudni másról, mint Jézus Krisztus-még pedig, mint megfeszítettéről. (1 Kor. 2:2) Krisztus szelleme az, amelynek segítségével előre mehetünk (Rómabeliek 8:9) és más mód, amelyen az emberiség megújítható, legkevésbé pedig ujdonságok, mulatságok és szórakozások által.

A mi Urunk mondotta: „És én, ha felemeltem a földről, mindeneket magamhoz vonzom.” (János 12:32) Ezt a vonzást az ő igéje okozta, úgy, ahogyan le van fektetve a Szentírásban (1 Péter 1:23; János 6:63), nem az úgynevezett „tudományban”, amely manapság annyira előretoltnak.

Senki sem tudhat többet Isten tervéről, mint amennyit ő az ő igéjében feltárt. A sze-

rények és alázatos szívűek részére adatott (Jakab 4:6) és fokozatosan egyre jobban fénylik a tökéletes napig. (Példabeszédek 4:8) A mi Urunk mondja: „Keressétek és találni fogtok.” (Máté 7:7) Isten tervének a felfedése nélkül — amint azt a Biblia tartalmazza — az emberek nagyon bizonytalan következtetésekre juthatnának az ember jövőjét illetően.

A Bibliát úgy kezelték, mint a hegedűt, amelyen minden hangot játszanak. Innen a sok száz különböző felekezetet. Azonban hála — utolsó hangjaikat játszóknak.

Önzés és tudatlanság az okai a világon most uralkodó állapotnak; a Biblia a zseb- és a puska a vállon, nem valami szerencsés összetétel a mostani bajok orvoslására. Az emberek igyekezete nem képes a kaoszban rendet teremteni és az embereket megjavítani.

AZ IGAZSÁG FORRÁSA

Az igazság az egyetlen dolog, amely igazán értékes és egyedül Isten igéje tudja ezt az igazságot nyújtani. Az ihletett ige sohasem veszti el a maga fensőbbiségét. Isten mondja: „Az én beszédem nem tér hozzám üresen.” (Ésaiás 55:1) „Felmagasztaltatom a földön.” (Zsoltár 46:11) Az Úr országa az egyetlen kulcs az „új rendhez” és bölcs az, aki abba helyezi a maga bizalmát, mert ebből jön majd minden isteni áldás, amely Isten igéjében megígértetett.

Isten megmondja nekünk, hogy az Úr ismerete tölti majd be a földet, miképpen a folyamok megtöltik a tengert. (Habakuk 2:14) Az a tény, hogy az Úr ismerete még nem tölti be a földet, és hogy az emberek még nem tértek meg, bizonyítéka a vallásfelekezetek kudarcának. Több, mint 1800 éves volt; és a világ ma távolabb van Isten ismeretétől és távolabb attól, hogy megtérjen, mint bármikor Krisztus és az apostolok napjai óta. Minden hit Isten igéjének a szavaira építendő és nem az ember szavára. — Hoseás 4:1-6;

Ésaiás 5:13; Jeremiás 17:5; Példabeszédek 3:5-7; Máté 15:9.

AZ EMBEREK BÜNEI

A bűn (amely az Ádám faj eredendő bűneit kivéve) bőségesen tenyészett, és megvan az előnye, hogy olyasvalami, amit a legtöbb ember kíván, mert a bűnös dolgok iránti vágyat írásban és képen egyre fokozzák. Jóság, szeretet, irgalom, békesség, igazság, szabadság és boldogság, amint azt Isten igéje tanítja, évszázadokkal maradt vissza. Lelkészek, papok és rabbik voltak az árusok, azonban sokat közülök ki kell oktatni áruik értékére vonatkozólag.

Homályos szavakkal képeket festenek előttünk arról, hogy mi lesz velünk, ha nem leszünk jók. Lefestik a poklot teljes borzalmában. Feltárják földi bűneinket minden megkapó részleteikben, s ez az egyik oka annak, hogy miért vannak üres templompadok és üres szívek. Ez az oka annak, hogy a vallás, ahogyan azt ma a papok, lelkészek és rabbik tanítják, olyasmí, amit az emberek a zsebükben hordanak és alkalomadtán nyelnek belőle egyet.

Ezek az emberek olyasmit árulnak, ami nem felel meg az igazságnak és nincs összhangban Isten akaratával. Azon a fajta jóságon rágódnak, amely gyarló és tévedő emberek hitében található.

Nagyon egyszerű dolog zsoltárokat énekelni, azonban nagyon nehéz elérni azt, hogy érezzék is lelkük mélyéig ezeknek a zsoltároknak az értelmét.

Isten igéjére szükség van, és ezen ige igazi követőinek meg kell ezt magyarázni és minden emberi szívbe szeretetet kell beoltani felebarátja iránt és azt az igazi vágyat, hogy szolgálatára legyen másoknak és derültebbé tegye életüket.

Az, amire az emberiségnek szüksége van, ami után szomjuhozik a világ, amire maga a civilizáció is vár, nem olyan tanítók, akik azt akarják bebizonyítani, hogy őseink majmok voltak, hanem emberek, akiket Isten eszközül használ fel arra, hogy terjesszék az igazság üzenetét, hogy megvilágosítsák és megáldják a szegény nyögő teremtetést.

Akkor aztán Isten ezen embereinek az üzenete, egyengetni fogja az utat a testvériség, az igazi testvéri szeretet, az élet, szabadság és boldogság felé — a népek vágya felé. (Aggeus 2:7) Krisztus országa a földön ilyen hiányt fog kipótolni. Így lesz meg Isten akaratát a földön, miként a mennyben.

A VILÁGI BÖLCSESSÉG

Pál apostol megmondja nekünk, hogy ő az, aki megváltott minket, adott nekünk bölcsességet. (1 Korinthus 1:30) Hogyan kapja hát az igazi keresztyén azt a bölcsességet, amely a szellemi dolgokra tartozik? A Biblia

az egyetlen könyv, amely nyújtja ezt a bölcsességet és Isten szent szelleme ez által hat azok lelkére, akik abba helyezik bizalmukat.

Tudjuk tehát, hogy a Biblia igaz, mert bölcsességet, örömet és vigasztalást hoz azoknak, akik követik a tanításait és minden rendbe jő, hogyha „helyesen hasogatjuk az igazságnak a beszédét“ (2 Timotheus 2:15) és hogyha ésszerűen cselekszünk. (Ésaiás 1:18) Ebben található a legcsodásabb természetű üdvére, akik engedelmessé válnak a szeretet igaz törvényének.

Honnan veszik a bölcs (?) theologusok, akik megtagadják és ellentmondanak Isten igéjének a maguk bölcsességét? Az ember től, mert megszokott hibája az embernek, hogy elhisz bizonyos tanokat, mert mások akikben bíztak, elhitték ezeket.

John D. Rockefeller, az ismert amerikai petroliumkirály, megmondta, hogy mi a 19. század legrosszabb hibája az embernek az életkoruaknak a receptje. Többek között ilyeneket mond: „Élj keresztyén életet, ne játsszál golfot és ne kezd legyen mindig pénzzel.“ Tehát a golf és az elegendő pénz szerinte részei a keresztyén életnek. Ez talán így van Rockefeller és más milliomosoknál, de mi legyen azzal a sok millió emberrel a földön, akik nincsenek abban a helyzetben, hogy golfot játszanak és sok pénz szorongassanak a kezükben? Ezeknek persze meg kell halniuk. Szegény emberek! Mit szegények, hát számukra nincs mentés.

Ezt a szent könyvet gondosan kell kezelni és mindenekelőtt tudni kell, hogy Szentírás egyetlen prófécija sem enged meg egyéni magyarázatot és hogyha valaki hozzád, vagy elvesz valamit ennek a könyvnek a prófécijából, Isten úgy fog vele elbánni, mint meg van írva a Jelenések 22:18, 19 versekben.

Mily igazak Istennek a prófáta által mondott szavai: „Ezért én is csodásan cselekszem ismét a néppel, nagyon csodálatosak és bölcséinek bölcsessége elvész és értelmeseinek értelme eltűnik.“ — Ésaiás 29:13. 14

Hogyha azok az élősdiek, akik kiszivták a népek életnedvét, el lesznek távolítva a rettenetes teher, amely évszázadokon át a szegény emberekre nehezedett, el lesz hengerítve, akkor aztán igazi világlosság (János 1:9) fog ragyogni mindenkin és mindenkiért. Akkor aztán az emberek fiai fel fogják ismerni ezt a csodálatos keresztet és az üdv forrásaiból isznak majd vizet. (Ésaiás 12:10) Akkor, és csakis akkor lesz valósággá a bölcsesség a földön és az embereknek a jóakarata, nem pedig üres gúny!

Miért nem fordultak el az emberek a mi úton aron újított elméletei és tévtanaitól és miért nem fordulnak imádságosan és szívtől Isten igéjének a tanulmányozása felé, amely az emberiség bajainak egyetlen orvosára?

Az emberi önkormányzat csődöt mondott, ezt egyes vezetők maguk is elismerték és azt minden józaneszű és becsületes ember is el kell, hogy ismerje, hogyha történetesen megvizsgálja a jelen állapotokat.

Ha valaki azt hiszi, hogy kevésbé veszélyes dolog megsérteni az Istent, mint az embert, és hogy jobb, hogy az ember a világ akaratát biztosítsa magának, mint, hogy az ő Urának és Fejének, Jézus Krisztusnak a kegyeiben megmaradjon, akkor az ilyen nem sok hasznát fogja látni Isten igéje tanulmányozásának. Ime, ez a főkülömbőség egy igazi keresztyén és egy vallástanár között.

Mert bár elvárhatjuk, hogy emberi eszközök által fog minket vezetni, a mi bizalmunk nem ezekben van, nem emberi erőben vagy bölcsességben, hanem az Úr bölcsességében és erejében, amelyet az ő igéjében leltünk el, hogyha lelkünk annak tanításához helyesen hozzá alkalmazkodik. „Mert az Úr nem azt nézi, amit az ember, mert az ember azt nézi, ami szeme előtt van, de az Úr azt nézi, ami a szívben van!” — 1 Sámuel 16:7.

A pénz nem Isten; a hatalom és a földi bölcsesség sem az, hanem Jehova az egyetlen igaz Isten és Jézus Krisztus a királyok királya és az urak Ura. Az ő országa, amelynek most vagyunk a hajnalán, az egyetlen ország az emberiség mai bajaira. Békét és ártós áldást hoz majd az emberiségnek, amiért a keresztyének imádkoztak: „Jöjjön ki a te országod, legyen meg a te akaratod a földön, miként a mennyben.”

SZERETET ÉS NEM ERŐSZAK

Végtelen boldogság Isten ajándékában részesülni. Azonban az előjog, hogy valaki hozzájusson azokhoz a módozatokhoz, amelyek által Isten világosságot és áldást bocsát másokra, a legnagyobb előjog, amihez ember juthat és hogyha az ember helytelenül gondolkodik és cselekszik, akkor meg

kell őt javítani azzal, hogy több világosság-hoz segítjük.

Ne irigyeld az elnyomót és ne válaszd az ő útjait. Csak az emberiségért fáradozz. Használd az igazságot tekintélynek és ne a tekintélyt igazságnak. Krisztus országa a földön nem jön a törvény kényszere vagy a fegyver ereje által. Az embereket a szeretet ereje vonzza egymáshoz; nem kergethetők a kergető felé.

Semmiféle vallástanításnak ne legyen semmi sulya, hogyha nem támaszkodik Isten igéjére, mert egy terv, egy cél, egy szellem hatja át az egész Könyvet. Valaki mondaná: „Nem tudom megérteni a Bibliát.” A Biblia megértése csak úgy érhető el, hogyha őszintén és imádságosan alkalmazzuk hozzá a lelkünket gyermekies magatartásban, amely fontos az Istenben való hitnél Jézus Krisztus által. (1 Péter 5:6) Vessd alá teljesen az emberi akaratot az isteni akaratnak. „Keressetek és találni fogtok, zörgesetek és megnyitattik néktek.” — Máté 7:7.

Az oktatás, noha bizonyos tekintetben jótékony, nem segíti Isten igéjének a megértését; mert egyedül Isten tud bölcsé tenni az üdvre Jézus Krisztusban való hit által (2 Timotheus 3:15) és egyedül ő adhatja meg a szellemi dolgok helyes megértését.

Minél előbb jön rá a a világ arra a tényre, hogy senki sem tudhat többet Isten tervéről, mint amennyit ő az ő igéjében feltárt, annál hamarabb bízzák majd a gondjaikat Istenre és nem az emberre.

Miért nem itélik meg az emberek helyesen azt, ami az igazság? Sok jele van a zavar idejének, azonban az emberek nem akarják elolvasni. Amint a mi Urunk mondja: „Amiképen pedig a Noé napjaiban vala, aképen lesz az ember Fiának eljövelele is.” (Máté 24:37) Azonban itt az idő, hogy az emberek megértsék és az Úr meg fogja világítani mindazokat, akik megakarják ismerni az igazságot.

Nem hagyjuk el a Bibliát,
Isten szent Igéjét;
Ez támasza az aggoknak
És ifjunak vezér;
Ez nap, mely fényes sugarát
Utunkra hinti el.
Ebből halljuk Jézus szavát,
Ez Istenhez emel.

Nem hagyjuk el a Bibliát
Sem baj, sem örömré
E kincset nem veszi tőlünk
Senki, bármit ígér.
Akármit tesz is a világ,
Ha üldöz, ha csábit,
Eltűrünk minden szenvedést
Isten megszabadít.

Nem hagyjuk el a Bibliát,
Terjesszük mindenhol;
Mig Jézus éltető szavát
Hallják közel s távol,
Mig kegyelmének hatalmát
Érzi a nagy világ
Mégfogadjuk, el nem hagyjuk
Soha a Bibliát.

H U S V É T

FELTÁMADÁS ünnepe — husvét! Drága nap, amelyre most visszatekint szemünk, amelyen az emberiség új reggelének órája ütött, mikor sirjából feltámadt a szeretet, melyet az embergyűlölet önzés, irigység, az egoizmus temetett el. Igen! Feltámadt, felrobbantotta a halál bilincseit. Feltámadás! Oh örömteli várakozás! Melyben mindenki részesülni fog nemsoká! Rügyfakasztó remegés vonul végig a földön. Sok idő, már 19 évszázad mult el fölötted, mióta várunk téged, de a sovárgott pitymallat helyett sötétség borult a földre. Husvétra husvét következett az emberiség lelke felett siváran suhanva át, s az emberi kedélyeket egyre sűrűbb sötétség ülte meg: az önzés, a szégyen, a bűn mindig ismételtén vetette fel a kérdést, hogy mikor fog elkövetkezni hát az emberiség feltámadásának-a népek, pártok és egyesek között, a még mindez ideig sirban fekvő szeretet feltámadásának az ünnepe! Szent vágyakozás!

Ébredés egy sötét éjre, melynek a világháború és következményei képezik ez oszlani nem akaró felhőinek legsötétebbikét. De mi látjuk a sötétséget szétoszlatni kezdő napsugárt. S ha bár egy pillanatra még a bűn és a gonoszág ülnek is diadalt, a világosság azonban már harcban áll a sötétséggel, s a pitymalló hajnal derengése elűzi a sötétséget. Az ÉLET, a SZERETET küzd az elmúlással! Emelkedjétek fel ti csüggedt szívek s legyen mosoly ajkatokon, mert élet és megújulás köszönt a pusztaságra.

„Este siralom van, de reggel öröm“ — mondja prófétai lélekkel a lantos (Zsoltár 30:5) Valóban hosszú ideig tartott a siralom, a bűn és a halál éjszakája, amelyből az emberiség egykor meg fogja tanulni, hogy nagy balgaság eltérni annak utjáról, aki így szólt volt — „Szeressétek egymást.“ A 107-ik zsol-

tár 11, 12 verse megfejt nekünk az emberiség szenvedésének okát: „**mivel a Felségsnek tanácsát megutálták**“, elbuknak és megütözköznek. Azt olvassuk itt, hogy nem lesz ember, aki segíthetne rajtuk. Konferenciák és népszövetség nem szülhetnek egy új Messiást. Ésaías próféta beszél erről a 8:10 versben: „Tanácskozzatok, de haszontalan lesz beszéljétek beszédet, de nem áll meg.“ Mily különös, mintha mindez szemünk láttára menne végbe: „Fenekedjétek csak népek és romoljatok meg.“ Az emberek, a népek különféle törekvésekben a sötétség elhárítására iparkodnak. Az új nap születési fájdalmaitól remeg az egész föld, és annyi bizonyos, hogy a világosság elűzi a sötétséget. A élet nagy Fejedelme ezelőtt 19 évszázaddal kijelentette Lukács 21:25-ben: „A földön népek szorongása a tanácsban való megfogva-kozás miatt, mikor a tenger és a hab zugsz fog.“ És ugyanaz, aki e szavakat kijelentette 19 évszázaddal ezelőtt, fogja megmutatni meg szabaduláshoz vezető utat. Ő tanította minket imádkozni e szavakkal: „Jöjjön el Te országod, (hogy) legyen meg a Te akaratod itt a földön, úgy mint a mennyben.“ Feltámadás ünnepe husvét a szeretet diadalmegújulás, megjövendőlt dicsőség megéltése. A bűnből, az önzésből feltámadás új életre, a szeretetre. A Biblia, a könyvek könyve, mely minden támadás dacára minnaig él, mondja a Jelenések 17:14 versében: „A Bárány meggyőzi őket, mert királyok királya, uraknak Ura ő. Hallga... ha a népek nagy zsivalya-feltörő reménység a népek tergerén, reggeli szürkület a népek horizontján már mulófényben van az éjszaka!

Feltámadás! Oh jövel! Jöjjön el a Te országod [hogy] legyen meg a te akaratod, mint a mennyben, úgy itt a földön is“.

FELTÁMADÁS

Dicsőség gyermeki zengjük
Feltámadás énekét,
Feledjük a bánatot a
Halált, mult történetét.

Felhők kárpítja nyilik már
S előttünk derül az ut,
Istenhez hasonló ember
Ébredvén, békére jut.

Mily dicső, mily mérhetetlen,
Mit eddig láttunk csupán,
Szent szívek sem álmodhattak
Ilyet annyi köny után.

Isten ígért, Krisztus adja,
Vár nála találkozó,
Minden alázatos szívnek
Lesz ez örömet hozó.

JÉZUS BEVONULÁSA JERUZSÁLEMBE

SZERETET ünnep volt ez — egy néhány ószinte szív megnyilatkozásának az ünnepe, iránt, aki a legnemesebb, a legfenköltebb, a szeretetre méltóbb volt, aki élt valaha a földön. A nép virágokat hintett utjára, a nők ruhájukat szitálták a földre, hogy annál ünnepélyesebbé tennék a nap jelentőségét s e szavakkal üdvözölték:

nem rothad csak mag marad, ha pedig megrothad, sok gyümölcsöt terem“. (János 12:24) Neki „meg kellett Isten kegyelméből izlelnie a halált mindenekért“, (Zsid. 2:9) „mert úgy szerette Isten e világot, hogy az Ő egyetlen egyszülött Fiát adná érte“. (János 3:16) Neki, a tökéletes embernek le kellett tennie a díjat az emberért, mert

Hozsánna! Aldott, aki jó az Urnak (Jehova) nevében! Aldott a mi Atyánknak, Dávidnak országának, mely jön az Urnak nevében! Hozsánna a királyságban“.

Igen, Ő király volt valóban. Fel volt kenve a fejétől az egész földfeletti uralomra, de ezt a hatalmát legelőször a nagypéntek rettenetes tragédiájában kellett lejátszódnia. Jézusnak meg kellett halnia, mert (az isteni elrendelés szerint) „lehetetlen volt neki a haláltól megtartatnia“. (Csel. 13:46) A buzaszem csak úgy hozhat gyümölcsöt, ha elvetik. Jézusnak is a halálba kellett vettetni a gyümölcsöt, életet hozzon mások részére. Mert ha a földbe vetett gabona mag meg

csak így biztosíthatta az embernek az Isten országában a lehetőséget az életre. Ember vezett el, ember kellett, hogy a váltságdíjat kifizesse. Életet életért — ez az isteni igazság követelménye. A halálra ítélt embert csak eképp lehetett megváltani — meg kellett halnia érte egy tökéletes embernek. Ezért mondja Pál apostol: „Mint után ugyanis, a halál ember (Ádám) által van, szintén ember által van a halottak feltámadása is“. (1 Korinth. 15:21) Jézus halálának első gyümölcse (Jakab 1:18) a „kiválasztott osztály“ (Luk. 12:32), Ábrahám ígért magva, amely mag, ha teljessé lesz, általa megáldatik a földnek minden nemzetsége. 3:30-40. — Az emberiség többi része lesz a második gyümölcs. Jel. 22:2.

Jöjjetek ti nemes szívek s fogadjátok örömtelt szívvel a föld új Királyát „Miért lennétek ti utolsók a Király fogadásában“!?

A GONOSZSÁGRA VEZETŐ JÁTEKSZER

Franciából ford. L.

A NAPOKBAN az én kicsi Charlót barátom, egy kedves barna fürtös nagy szemű kis fiu, ártatlan három éves baba, egy borzasztó-dolgot cselekedett... amennyiben papájának sétapálcájával a puskával végezni szokott mozdulatokat utánozta, még hozzá egy rémes képet vágya elkialtotta magát: „Most megölök egy bocheot!!...”

Ne nevessetek ki, de engem ez a mozdulat majdnem megfagyasztott. Mit, az én kicsi Charlótom, akinek oly jó a szive—az én kicsi Charlótom, aki még csak a tegnapi mondta megcsókolva a duzzogó pesztráját: Tudod? Soha ne sirjál. Oly nagyon szeretlek téged. Kell-e csokoládé? Egy szép lovat veszek neked.

Én úgy éreztem, mintha egy pusztító hideg, egy késsel való érintéstől származó borzadály szaladt volna végig a testemen. Tehát az az utálatos megbabonázás volt ez az első stádiumában a sajnálatra méltó ember-magzatnak természetellenes bevezetése a halál munkájába...

S mialatt tenyerembe hajtott fővel gondolkodtam e dolog felett, elvonultak lelki szemeim előtt a világmészárlás ijjesztő képei.

És aggodalmasan kérdeztem magamtól: vajjon ki volt képes a gyűlölet e magával megméltelyezni az én kicsi Charlótom szívét...?

Egy néhány nap múlva kicsiny barátomat játékszerrei között találom a szőnyegen, fenséges szórakozásban. Szépen felé közeledtem és boldogságának látása oly nagy örömmel töltött el, hogy majdnem kedvem támadt, hogy vele játszam. De hirtelen a földön mellette egy nyitott szép képes könyvre esett a tekintetem.

És ekkor—kezdtém megérteni.

A könyvnek „A háború” volt a címe, képekkel és szöveggel ellátva egy modern művésznőtől. Abszurdum, hogy milyen egy lelketlen sovinizmus bugyogott ki belőle és egy ultrapatrióta libának ezt a beteges képzelődését engedték széleskörben elterjedni a gyermekek között. Amilyen kirívó bolondságot a hadi lelkesültség fantáziája szülhetett—mind egyesítve volt ebben a képben.

Halljátok csak:

„Az életet kém”. — Bobby egy végső tekintetet vetett a lakásra, hogy megnézzé rendben van-e minden. És ime...? Mit vett észre egy fali szekrény sarkában? Egy boche katonát, aki nem tudni hogyan került oda... A kölyök vajjon mi-féle közönséges kémkedésen törte a fejét? Ezt el kell pusztítani. Gyorsan meg lett rakva a tűz, legfelül a német grammatikát, amelyet utál a Bobby és legfelül a bocheot. Egy pár pillanatra reá lán-

gokba csap a grammatika és a kém, miközben legszörnyűbb fattyu szőröstől-bőröstől elégett. Még hozzá egy asszony az írója ennek! Egyszer a gyereket világra szülők közül, egy azok közül, akik a jóság, a részvét szimbolumaként szerepelnek. E helyett jobb volna egy részeg matróz ordítását hallgatni.

—Te e könyv szerzője—nagy gonoszságot követtél el, a legalacsonyabb rendű és legszörnyűbb gonoszságot! Sok száz gyermek gyűlölettel piszkoltad be! Az emberiség széke előtt vádolkodtam téged! Te asszony te—még a csirájában meg akarod ölni a jövőt, a szeretet és testvériség által az emberiség erkölcsi gyűlöletére vonatkozó minden reményünket? Vagy a homály, a halál hidegsége, az összenyomás, a borzalom, az elhaló hang.

Oh gondolkozzál és sirjál!

Hallgasd a halálkínálódások moráját, a föld felzárkó óriási nyögéseket. Tanuld meg megérteni az elpusztultak szomorú, fenkölt csöndjét—a magányt!...

Tiszteletlenség!...

Apák és mindenekfelett ti... anyák!

Szegény... fájdalomtól tépdessett anyák!

A véresáldozatok terhe alatt meggörbbedtek anyák!

Vigyázzatok!—A borzalmas vérgőzölés köpette bőgik a Moloch papjai szent... litániákat. Vigyázzatok! Öleljétek kebeleitekre kicsinyeiket gyorsan, legyetek hideg véretek, el ne kápráztasson benneteket a véres összeesküvés formai diadalai csillogtatása és iszonytató szépsége!

Patria!... Patria!... Baál! Astarte! Moloch! Tanítsátok gyermekeiteket, hogy ismerjék meg a háború rút, borzalmas voltát!

Mindnyáját neveljétek a szeretet és az emberiség testvériség egyazon ideálja szerint! Fojtsátok az Ex-Votot, a patrióta Moloch patrióta bávként képét, a háborus játékszerét!...

És mindnyájan együttesen fogunk felemelkedni az örök béke sugárzó teljéhez!

Harmónia, szeretet, béke
Fognak egyesíteni kicsinyt-nagyot,
Mindnyájának lelke örömmel telve
Sugároz vissza fényt, boldogságot.

* A háború és halál istensége.

Az a felfogás uralkodik, hogy a fejlődés elméletének a megtámadása a tudomány szempontjából képtelenség. A fejlődési elmélet nem tudomány. Ezt a tényt ismeri minden igazi tudós. Kezdetül fogva spekulatív (okoskodó) filozófia volt, amely inkább a feltevéseken, mint tényeken alapult.

A leszármazási elmélet atyjának Aristoteles (Krisztus előtt 384-322) tekintik, noha azt mondják, hogy őt Empedokles előzte meg, aki bár határozatlanul, az életformák fokozatos egymásutániségát tanította a kevésbé tökéletestől a tökéletesebb felé. Azonban Empedokles nem hirdette a különböző fajok semmiféle származásbeli rokonságát, hanem azt hitte, hogy ezek külön-külön tevékenykedtek. Aristoteles a szerves lények nagy származási láncolatát állította fel, kezdve a földi élet egészen az emberig. Ő valószínűleg a hindu filozófia befolyása alatt állott, melynek mintha mindig valami fejlődési elmélet fajta lett volna az alapja.

Aristoteles után jött Leibnitz (Németország 1646-1716) és Buffon (Franciaország 1707-1788), utánuk Erasmus, Darwin, Charles Darwin nagyatyja. Ezek a férfiak mind bizonyos fokig a fejlődést tanították és több-kevesebb elméletet állítottak fel ennek a magyarázatára. Azonban a modern fejlődési elmélet atyja Lamarck (1744-1829) volt. Linné és Buffon között ő volt a vezető zoológus. Ő vélemlyezte a Darwin által felállított összes elméleteket, a természetes kiválasztást kivéve. Valójában majdnem az összes módszerek, amelyek szerint a fejlődés állítólag végbe megy, a természetes kiválasztás kivételével, Darwin előtti időből való. Az átöröklést stb. már Aristoteles is tanította. Buffonról azt mondják, hogy állította is, de gyakran megtagadta is a fajok változandóságát. Erasmus Darwin állította fel először a nemi-kiválasztás állítólagos törvényét, ő hirdette a küzdő elvét és teljesen megmagyarázta a végleges színváltozást és homályosan tanította az átöröklés elméletét. Lamarck tanította a létért való küzdelem és az állatok mértani arányban való szaporodásának törvényét és a népesedésről ugyanazokat az elveket vallotta, mint Malthus. Fontos szerepnek tartotta a fejlődésnél az elmozdulást és elszigeteltséget és tanította, hogy a természeti tulajdonságok és fogatkozások átöröklődnek az utódokra, feltéve, hogyha ezeket megőrzés el nem nyomja.

Charles Darwin 1858-ban hirdette először a természetes kiválasztás elméletét. Ebben a kérdésben Darvintól függetlenül ugyanezt az elméletet állította fel A. R. Wallace. A fejlődési elméletek csak kis előrehaladást értek addig, amíg Hutton és Lyell az

egyformaság elvét nem állították fel a geológiában. Azt mondják, hogy Lamarck elméletét Cuviernek, a nagy természettudósnak a fellépése folytán majdnem elfelejtették volna, ha csak időnként nem akarták volna neveltségessé tenni. Az egyformaságot hirdető geologia készítette elő az utat a fejlődési elmélet elfogadása felé, amikor Darwin és Wallace lépett a színre.

A tudósok helyzete

Ma az egyformaság alapjai roskadozóban vannak, azonban azok, kik nagy tanultságukkal és értelmükkel kérkednek, még mindig kapaszkodnak teljes erejükkel egy olyan elmélethez, helyesebben föltevéshez, amely nem állhat meg, hogyha az egyformaság tana hamis. És ma már semmi ok nincsen arra, hogy hamis voltát kétségbe vonjuk. Az öntelt intellektuelek oldalán sok vallásos ember is található, akik hasztalan erőltetik meg magukat, hogy egyik kezükkel a Bibliába, a másikkal pedig a fejlődési elméletbe kapaszkodjanak.

Hogy miként lehetséges az, hogy emberek kitartanak ezen felfogás mellett és mégis ragaszkodnak a Bibliához, és egy egyházban maradnak és keresztyéneknek nevezik magukat, azt mi nem igen tudjuk megérteni. Természetesen mi elfogadjuk az evolucionisták jellegzetes magatartását azok irányában, akik tőlük eltérnek és azt mondják, ugy, mint ők rólunk, hogy ezek tudatlanok és értelmetlenek. De mert nem vagyunk evolucionisták, nem kényszerülünk arra, hogy olyan udvariatlanul bánjunk el ellenfeleinkkel.

Ezek az emberek éles határvonalat húztak a teremtés azon elmélete között, melyet a Biblia tanít és a között, amelyet a fejlődés tanít és azt az álláspontot foglalták el, hogy a két elmélet homlokegyenest ellenkezik egymással. Ám vessünk egy futó pillantást egy néhány tényre, hogy meglássuk, ha lehetséges, hogy mely tanítás vág össze ezekkel a tényekkel.

A tudomány nem ismeri el a teremtő erőt

A tudomány előtt ismert egyetlen módszer, amely által egy új lény létre jöhet, azt egy vagy két szülő szervezte. Mindaddig, amíg nem kell belenyulni a szaporodás ezen módszerébe, kénytelenek vagyunk egyedül lehetségesnek tekinteni. Ha visszatekintünk a múltba, eljutunk ahhoz az időhöz, amikor a földön nem volt élet. Nem voltak szülői organizmusok, amelyek az első életformákat létrehozták volna.

Tehát már itt, az élet legkezdetén szemben állunk a szaporodás módszerébe való beavatkozással. Hogyan magyarázzuk meg

az első életforma keletkezését? Két elmélet van: 1. A teremtés elmélete, ahogyan a Biblia tanítja és 2. az ősnemzés, amint azt az egyes evolucionisták tanítják.

Ez elméletek egyike sem új. Mindegyik létezett és harcolt a másik ellen sok ezer éven át. Az önmagától való nemzés régebbi elmélete azonban nem állott meg a csiránái, hanem egy teljesen kifejlődött állatot hozott létre. Aristoteles például azt tanította, hogy balhák, férgek, egerek, békák és más alacsonyabb rendű formái az állati életnek, önmaguktól keletkeztek a föld nedvességétől. „Minden százaz test, amely nedves lesz“ — írja Aristoteles — „és minden nedves test, amely szárazzá lesz, állati életet nemz.“ Vergilius azt tanította, hogy a méhek egy béka rothadó beleiből keletkeznek.

Van Helmont, híres alkimista orvos, aki XIV. Lajos idejében élt, azt írta: „A szagok, amelyek a mocsarak fenekéről szállnak fel, békákat, csigákat, piócákat, fűveket és más dolgokat produkálnak. Majd ismét azt mondja:

„Furjunk egy lyukat egy téglába; tegyünk bele valami édes fűvet összemorzsolva; erre a téglára tegyünk egy másik téglát, úgy, hogy teljesen betakarja a lyukat. Most tegyük ki a téglákat a napra és néhány nap múlva az édes fűféle szaga erjesztőként hatván, a fűvet valóságos skorpiókká változtatja.“

Van Helmont részletes utasítást adott, hogyan kell egeret létrehozni. Nagyon egyszerű a dolog és nem kételkedünk benne, hogy megkapta az egeret. „Mindössze annyit kell megtenni, hogy egy edényt megtöltünk gabonával, azután az edény száját bedugjuk egy régi piszkos ronggyal. Körülbelül huszonegy napra van szükség, hogy a piszkos rongyból eredő erjesztő anyag a gabona szagával együtt a gabonát egérré változtatja.“ A doktor, miután ünnepélyesen kijelenti nekünk, hogy ő maga is tanuja volt annak a ténynek, ezt mondja: „Az egerek teljesen kifejlődött állapotban jöttek létre: vannak hímek és nőstények. Csak párosítani kell őket és a faj szaporodik.“ Mikor Sir Thomas Brown kételkedésének adott kifejezést az egérnek rothadás által való kitevésére, egy másik tudós ezt felelte neki:

„Akkor azt is kétségbe vonhatja, hogy a sajtban és fában férgek keletkeznek; vagy hogy bogarak és darazsak keletkeznek a tehének trágyájában; vagy lepkék, sáskák, szöcskék, csigák és más effélék rothadt anyagokból keletkeznek, amely anyag alkalmas arra, hogy annak a teremtménynek a formáját öltse magára, amelynek a létrehozására épen hajlamos. Ezt kétségbevonni annyi, mint kétségbevonni a józanészt és a tapasztalatot. Ha ebben kételkedik, menjen Egyiptomba és ott azt fogja látni, hogy a me-

zők csak úgy hemzsegnek az egerektől, amelyek a Nilus nedvessége nemzett a lakó nagy szerencsétlenségére.“

A londoni Royál Society nevű tudósok egyesek egyik korai kötetében ábrákkal illusztrált magyarázatát találjuk annak a „kacsa-libának“ a természetrajzáról. A tenger szélén növe egyes fák rügyeiről mondják, hogy kacskákat hoznak létre. Hogyha a vízbe esnek, libákká alakulnak.

Az önmagától való keletkezés ezen elmélete, amely pogány tanítás, tanítják módszereket olyan emberek, akik tudósok számba nem tartanak. Igaz, ők azt mondják, hogy ma ez nem történik; azonban kitartanak amellett, hogy megtörtént a múltban, és hogy így jött létre az élet a földön. Azonban élő lények nem rothadó szerves anyagból, hanem szerves anyagból keletkeznek.

1668-ban az olasz Rédi megfigyelte, hogy a hús felbomlásban levő hús körül mindig vannak legyek, mielőtt a kukacok megjelennek. Módot talált rá, hogy távol tartsa a legyeket a hústól, — amely ép úgy rothadt, mint mindig — és a kukacok elmaradtak. Ugyanaz a fajta, nyitott edénybe téve, úgy, hogy a legyek megközelítették, csak úgy hemzsegtek a kukacoktól. Azután húst tett egy zékba, amelyre vashálót tett. A legyek a lyukat a hús vonzott, nem közelítették meg és így petéiket a hálóra rakták; ezután rendszer időben kikeltek, azonban a húsban kukacok nem jelentkeztek.

Ezen időtől kezdve a mikroszkóp felhasználásával azután végre rájöttek arra, hogy Harveynak azon mondása: „Minden élőlény előzően létezett életből ered, legalábbis ez az összes magasabb rendű állatokra vonatkozik.“ De mikor aztán a mikroszkóp felfedezte a bakteriumok létezését, melyet sem ernyők, sem dugók távol tarthattak, a régi vita újból kiújult. A kutatók többé kétségbe, hogy a magasabb rendű állatok csak nemzés által keletkeznek, azonban állították, hogy ezek a mikroszkopikus organizmusok egy „örökös“ önmagától szülő forrás létezését bizonyítják, amelyből megfelelő körülmények mellett élő lények fejlődése történik folytonosan.

Az önmagától való keletkezés (ősnemzés) zavarba hozza az evolucionistákat

Még Huxley tanár is, aki azt mondta: „Az élő anyag tulajdonságai teljesen megkövetelendők minden más fajta dolognak“, a tudás jelen állapotában semmiféle köztudott köztudott kapcsolatot nem nyújt az élő és a nem élő között“, egyszer egy nyálkás anyagot mutatott fel, amelyről azt hitte, hogy nagy mennyiségben található a tenger fenekén, amelyről azt vitatta, hogy nem differenciálódott (kikristályosodott) protoplazmából álló életnek kimerithetetlen forrását képez.

az anyagot Bathybius Haexeli-nek nevezte el. Azonban némsokára rá dr. Lionel Reale és dr. Carpenter bebizonyították, hogy ez a nagy felfedezés nagy tévedés volt. A Bathybius most, mint gyógyszerü leülepedések ismeretes, amely alkohollal a tengeri vizből kivonható.

Amit Rédi az élet nagyobb formáira nézve alapított meg, azt megtette Tyndalle és Pasteur a protozeákra (egysejtű lények) és bakteriumokra nézve. Tyndalle majdnem ezer kísérletet végzett.

Barátjairól szóló cikkében, mely az „Encyclopaedia Britannica” 1876-iki kiadásban jelent meg, Huxley ezeket mondja: „A jelen pillanatban megbízható közvetlen bizonyítéknak még csak az árnyéka sincsen meg arra nézve, hogy élet önmagától keletkezne, vagy hogy keletkezett volna azon időn belül, amióta a föld létezik.” Huxley tanár azt mondja, hogy nincs „közvetlen bizonyíték.” A kétségtelenül hinni akarta, hogy volt ősnemzés (önmagától létrejött nemzés), azonban belátta, hogy közvetett bizonyítékokra kell támaszkodni, noha ilyen sem volt.

Haeckel soha sem adta fel az ősnemzés gondolatát és már mások is azt hiszik, hogy multban megtörtént, amikor más állatok voltak a földön. Azonban a mai tudósok legnagyobb része teljesen elveti ezt az elméletet. Frederik R. Baily professzor szövettani kézikönyvében ez olvasható: „Az ősnemzés elméletének lerombolását nyomon követte a sejtek tekintetében fennálló hasonló elmélet alkása.”

Minden élő dolog, akár növény, akár állat plazmának nevezett, igen bonyolult összetételből áll. A protoplazma egy néhány, a föld felületén „a föld porában” található egyszerű elemből áll. Azonban óriási különbség van a kémikus által a laboratóriumban csinált összetétel és a természet által a maga nagy szervek laboratóriumban csinált összetétel között. Semmiféle elemzés és összetétel (analízis és szintézis) nem teszi lehetővé a kétféleképpen, hogy még egy differenciálatlan (nem kristályosodott) holt protoplazmát állítson is elő. Anál kevésbé tudja előállítani az élő differenciálódott protoplazmát.

A protoplazma nem található differenciált formában. Az emberi test például nem egyszerű tömege a homogén (hasonfajtájú) protoplazmáknak, hanem nagyon is heterogén (különböző részekből áll) szerkezet. Összesége ez az egymás mellé helyezett és összerakott szerveknek és részeknek, melyek mindenike sejtekből van összetéve. Minden sejt élő egység ervénség a sejtek életében és teljesen protoplazmából áll.

Egy tipikus sejt a sejtekből, sejtfalból, sejtburokból, sejtmagból és a sejtnedvből áll. A sejtben még más szerkezetek és testek is találhatóak, azonban ezen a helyen nem

mehetünk bele a részletekbe. Elégedjünk meg annak a magyarázatával, hogy minden sejt rész protoplazmából áll, azonban ezen protoplazmák differenciálódtak annyira, hogy a sejtmag és a sejtnedv protoplazmája megkülönböztethető a sejttesttől, amelyben benne vannak, míg a sejtnedv az a két része: a sejtmag és a sejtnedv, egymástól is megkülönböztethető. E mellett különböző funkciókat is végeznek.

A sejt, nem merő összetétel, hanem tökéletes organizmus sokféle csóvel és működéssel és a szükséges szerkezettel ezen erők és működések kifejtésére. Hogy az merőben homogén (egynemű) anyag volna elképzelhető, hogy bizonyos körülmények között az atomok összeesnének és ilyen anyagot hoznának létre; azonban nem ismeretes olyan mód, mely által ilyen folyamatot, szerkezetet, strukturát és szervezetet vagy az élet erőit hozhatná létre.

Az emberi szervezet csudái

A sejtek kiválasztó erővel bírnak, és ez merő fizikai, vagy kémiai alapon meg nem magyarázható. A gyomormirigyek és a nyálmirigyek ugyanazt a vért kapják, azonban más termékeket állítanak elő, amelyek más-más funkciókat végeznek — az előbbieket savas terméket állítanak elő, amely lehetővé teszi a proteinek megemésztését, az utóbbiak alkalikus anyagot választanak ki, amely lehetővé teszi a keményítő megemésztését.

A vérben van néhány olyan elem, amelyek a gyomornedvek kiválasztásánál fel nem használhatók. A nyál- és gyomormirigyek nem tudnak és nem veszik fel a nem nekik való elemeket. Kiválasztják a szükséges elemeket, a többit pedig kidobják.

Ugyanaz a vér, amely ellátja a gyomor- és nyálmirigyeket, látja el az izmokat, idegeket, csontokat stb. A táplálék ugyanazon elemei, amelyek az izmokhoz mennek, ugyanazok továbbítatnak a csontokhoz is. Azonban az izmok nem csinálnak csontokat és a csontok nem csinálnak izmokat, sem idegeket. Mindegyik sejt azt az elemet, vagy azokat az elemeket veszi ki, amelyek szükségesek a saját szerkezetüknek felépítéséhez és fenntartásához, a többieket pedig kiköszörsíti.

Ugyanezen kiválasztó erő működése látható egy seb gyógyításánál. A seb minden oldalán a szövetek és sejtek szép rendben gyülekeznek, a véredénycsatornák szépen kijavítatnak, az idegek egymáshoz illeszkednek, az izmok és a kötőszövetek szintén egyesülnek egymással. Tévedés nem fordul elő. Az izmok nem egyesülnek az idegekkel, vagy kötőszövettel, sem az idegek a véredényekkel, hanem mindegyik szövet a saját maga fajtájával.

Ha egy őszi barackot beoltanak egy kaj-

szinbarack törzsébe, a törzs gyökerei ugyanazon nedvekkel látják el a beoltott ágat, mint az eredeti ágakat, mielőtt kivágták őket, azonban ennek dacára nem kajszin, hanem őszi barackot kapunk. A növényi sejtek ugyanilyen kiválasztó erőt gyakorolnak, amely semmiféle ismert kémiai törvény alapján meg nem magyarázható.

Hogy itt nem merő kémiai folyamatról van szó, könnyen látható, hogyha az állategyed fejlődésének a kezdetével kezdjük. Kezdetben minden állat egy mikroszkópikus nagyságu sejtéből áll, amely a megtermékenyített petesejt neve alatt ismeretes. Kedvező körülmények között ez a sejt oszlani kezd és addig oszlik, amíg több millió sejt keletkezik. Az egy sejtéből lesz kettő, a kettőből négy, a négyből nyolc stb. Eleinte ezek a sejtek egyformák, azaz alakjuk, szerkezetük és működésük ugyanaz.

Hogy ezen sejtek hasonlósága nem merőben felületes, mint az egyik fajta petéjének a hasonlósága egy másik fajta petével, kitűnik a következőből. Vegyük például a kis tengeri sünt fejlődése azon szakában, amikor csak 16 sejtéből álló csomó az egész és tegyük a tengeri vízbe, amelyről az iszap eltávolított. A sejtek szétesnek és 16 külön egységünk van. Azután tegyük vissza az iszapot és a 16 sejt mindenikéből egy-egy tökéletes tengeri sünt fog kifejlődni úgy, hogy 16 állatot kapunk.

Azonban a fejlődő embrió sejtjei rendszerint nem esnek szét, hanem összefüggve a sejtek tömegét alkotják. Végül, a fejlődési folyamat egy bizonyos szakában egy második folyamat indul meg — a differenciálódás folyamata. A sejtek, amelyek előbb egyformák voltak, most különbözőséget kezdenek magukra ölteni úgy, hogy egy eredeti sejtéből, vagy inkább ennek leszármazottjaiból, utódaiból fejlődnek ki a különböző szövetei és szervei egy magas szervezetségű állati testnek, a maga sokféle erejével, képességeivel és funkcióival.

Mindezen azonos sejtek egy és ugyanabban a közegben — egynemű anyagban táplálkoznak, úgy, hogyha a kémia megmagyarázhatná a differenciálódást minden különbözőségben, amely a tápláló közegben beáll, az összes sejtek részesednének. Hogyha feltételezzük, hogy különböző változások történnek a tápláló közegben, úgy, hogy a sejtek egy része egy bizonyos fajta közegben fűrésztetik, egy másik része pedig ismét más fajta közegben, úgy inkább merő véletlenül találnók magunkat szemben és semmi sem biztosítaná az embrió kifejlődését életképes valamivé. Azonban ennek feltételezése képtelenség volna, még hogyha nem is tudnók, hogy ez nem igaz. Először is: a tápláló közeg, amely az embrió sejtjeit fűrészteti, folytonos áramlásban van és így a sejtek ugyan-

abból a forrásból, ugyanazokkal az elemekkel tápláltnak, ugyanabban a mértékben. Másodszor pedig tudjuk, hogy a fejlődési folyamat rendszeres és fokozatos és nem helyhúrján történik.

A tény az, hogy a differenciálódásra való törekvések a megtermékenyített pete benne rejlő tulajdonságai, és hogy ezek a törekvések határozott irányok felé tartanak. A felnőtt állapot lehetősége már benne van a megtermékenyített petében és a környezetnek semmiféle, ha még oly nagy átalakulása sem változtathatja valami mássá ezt a lehetőséget. A fajok, vagy fajták keresztezésének a ténye ezt nem kis mértékben bizonyítja. Hogyha egy kancát egy számmal párosítanak, a megtermékenyített pete olyan környezetben és tápláló közegben fejlődik, amely egy ló kifejlődésének van rendelve. Azonban nem lóvá fejlődik. Egy kancának a szamár spermája által megtermékenyített petéjében vegyes lehetőség van és ez aztán vegyes valósággá fejlődik. A Mendel-féle törvény szerint a ló, vagy a szamár jellegzetes tulajdonságai tulnyomóak lehetnek, vagy háttérbe szorulhatnak, mégis, mivel az ilyen egyesülés eredménye — az öszvér — nem képes fajtaját szaporítani, a keresztezés, amely a faj jellemzője, nem mehet a végétlenig. Ilyen esetben a tulnyomó és háttérbe szorított jellegzetes tulajdonságok könnyen meg nem határozhatók. Ennek dacára a tények nyomatékosan jelzik a fejlődés határozott és végleges irányát.

A természeti törvények végső határa

A fajták keresztezésénél ugyanazokkal a jelentős tényekkel és jelenségekkel találkozunk, mint a fajok keresztezésénél. A fajták keresztezéséből származó példányok taválta kereszteződése a végtelenig mehet és így mindig van a folyamatot kiterjedtebben megfigyelni. Egy fehér nőtény patkánnyal egy fekete him patkánnyal való párosítás esetében, a pete egy a fehér patkány kifejlődésére alkalmas környezetben és tápláló közegben megy végbe, ennek dacára csupán fekete patkányt kapunk. Hogy egy ilyen egyesülésből eredő példányok párosíthatnak, akkor fehér és fekete patkányokat kapunk a feketék többségével. Ezek a fehér patkányok, hogyha párosíthatnak, fehér és feketéket kapunk és a fehérek vannak többségben. A feketéket párosítva egymással, szintén fehéreket és feketéket kapunk és a feketék többségével. Nehány nemzedék után ismét két fajtát kapunk: egy fehéret és egy feketét, amelyenből kiindultunk és mindegyik fajta tisztá lesz. Ez a folyamat aztán megismételhető a végtelenig s mindig ugyanazzal az eredménnyel végződik. Nincs jobb bizonyítéka a végleges törekvésnek a fejlődés egy bizonyos megállapított határa felé. És az

a patkányokra áll, az összes állatokra és növényekre is áll. Ugyanez a törekvés tapasztalható a fehér és a fekete emberfajta keverésénél.

Egy állatnak a kifejlődésénél a petétől kezdve a teljes fejlettségig, a fejlődés mindig határozott irányt követ a láthatatlan kezdtől a legvégső bonyolult eredményig és a bonyolultabb szerkezetig. A fejlődés vagy növekedés mindig határozott irányt követ egy határozott cél felé. Az egész folyamat látható, hogy a mögötte levő erő pontosan tudja, hogy mit tesz, és hogyan kell csinálni; és a mögötte levő erő egy értelmes teremtetőnek a törvénye.

A mikroszkóp nemcsak azt mutatta meg, hogy a növények és az állatok sejtekből vannak összetéve, hanem hogy egyes organizmusok egysejtű lények, s ezeket egysejtűeknek hívjuk, míg a magasabbrendű formákat kétszélű organizmusokként ismeretesek. Minden sejtnek, akár egysejtű, akár többszélű lényről van szó, bizonyos funkcióik, adataik vannak, melyek a biológusok szerint mint alapfunkciók ismeretesek; a sokszélű lények sejtjeinek bizonyos különleges adataik vannak, amelyek különleges, határozott funkcióként ismeretesek.

Az evolucionista azt hiszi, hogy az egész természet és növényvilág egysejtű organizmusokból létesült. Ezek az organizmusok csak mint alapfunkcióik működnek és nem mutatnak törekvést a differenciálódás vagy a magasabbrendű bonyolult organizmusokká szerkezetüknek, amint azt a peténél látjuk. Minden a kezdettől fogva léteztek minden elvált állapotban és körülmények között és még most is ugyanolyan egyszerű szerkezetűek, mint voltak kezdetben. Hogy valamelyikük ketté oszlik, ahelyett, hogy újabbba kapaszkodnának, mint a kettévált pete, mindegyik sejt meg a maga módján éli a saját életét teljesen függetlenül a másiktól és egyáltalában nem függ egy sejtnek a funkciójától.

Táplálkozás és kiürülés

Ha ilyen sejtekben hirtelen kifejlődne a növekedésre való törekvés, úgy csak a sejtnek egy egyszélű tömegének a létrehozása volna nekik határozott vagy határozatlan formával, azonban határozott struktúra nélkül. Nem volnának szervek, amelyek a táplálékot juttatnának ezeknek a sejteknek a belsejében, sem olyanok, amelyek a táplálékot használt anyagot eltávolítanák. A differenciálódás felé való olyan erő és törekvés, melynek nélkül, hogy külön szerkezetek és külön funkciók fejlődhessenek, a tömeg éhen, vagy a táplálkozás által pusztulna el. Ilyen sejt nem élhetne meg az elképzelhető legmagasabb létért való küzdelemben sem. Ezt nagyon jól bizonyítják azokkal a té-

nyekkel, amelyek egy csirke szöveteinek az életben tartásával kapcsolatosak, ami a Rockefeller Institute-ban dr. Carrelnek néhány éven keresztül sikerült. Ilyen esetben mesterséges eszközökről kellett gondoskodni a táplálék beadására és az elhasznált anyagok eltávolítására.

Nagyon nehéz volna megmagyarázni még a legegyszerűbb sejt eredetét is önmagától való keletkezés (ösnemzés) útján. A jelenben ilyen mű tényleg lehetetlen. Még kevésbé magyarázható meg a sokkal bonyolultabb különleges szerkezetű és funkcióju sejtek eredete, ezen a módon, amelyek a magasabbrendű életformák testét alkotják.

Azonban, hogyha már ilyen sejtek szerkezete, működése és ereje is ilyen eredet lehetősége ellen szól, a sejtosztás folyamata még ékebben szóló nyelven beszél. Kétféle sejtosztás van: egyszerű és közvetett. Megjegyzéseinknél itten a közvetett módszerre, vagyis az úgynevezett „mitsis“-ra fogunk szorítkozni. Ez a folyamat meglehetősen bonyolult, mert kezdődik a „nyugalomban“ levő sejtnél és folytatódik felfelé a struktúra-beli változások meghatározott sorozatán át, míg egy bizonyos pontot elért, mikor a most létező két sejt szerkezete visszafelé, a változásoknak ugyanilyen sorozatán megy keresztül, mely a végén kezdődik és ugyanezt az utat teszi meg visszafelé a nyugalmi állapotig, ahonnan az anyasejt kiindult.

Ez a bonyolult folyamat, amely rendszeres és fokozatos módon megy végbe, határozott célt tartva szemelött, semmiféle kémiai, vagy fizikai törvénnyel meg nem magyarázható és az élősejt életén kívül le nem másolható.

Elképzelhetők olyan körülmények, amikor szeretlen elemek összekerülnek és a protoplazmák hasonló szeretlen összetételeket alkothatnak; azonban ilyen összetétel élettelen, erőtlen egyszélű (homogén) tömeg volna, funkciónak, szerkezetnek, differenciálódott részek vagy a szaporodási erő nélkül. Meggyarapodhat a tömegben ép úgy, mint ahogy a kristály is növekedik nagyságban, ez azonban távolról nem hasonlít a növekedéshez.

Külső tényezők vagy létező kémiai változások előidézhetik az oszlását, vagyis két vagy több tömegre való szakadását, ez azonban semmiképpen sem hasonlítható össze a sejtosztás jelenségével. A sejt több, merő, kémiai összetételnél és olyan erőket nyilvánít, amiket holt anyag, ha még oly bonyolult is, nem képes nyilvánítani. Mellesleg jegyezzük meg, hogy merő összehalmozódás nem növekedés, és egyszerű széthasadás nem szaporodás.

Amennyiben ilyen tömeg képződne és a fentiek szerint megoszlaná, az így keletkezett tömegek vagy elkülönítve maradnának, mint két egymástól független tömeg, vagy

pedig egyesülnek és újból egy tömeggé lesznek. Ez az egy tömeg azután egynemű volna. Ilyen folyamat nem teremtené egy többsejtű organizmust, még billió év alatt sem.

Ilyen tömeg teljesen fizikai és kémiai törvények — mint kémiai affinitás (vonzódás, rokonság) összetartó erő stb. — alatt állana és hijjával volna az ösztönnek és értelemnek, képtelen volna helyváltoztatásra és szerkezetbeli továbbfejlődésre. Teljesen szeretlen volna, hijjával mindazon különleges sajátosságoknak, amelyek az élőt az életteltől megkülönböztetik. Élettelen volna és nem mehetne át az élettelenek birodalmából az élők birodalmába. Az „anyag, mozgás és erő“ az anyag „másodlagos törvényeivel“ együtt, amelyek „az evolucionista Istene“, csak eddig vezetnek el minket.

Természetfeletti erő teremtj az életet

Ismert dolog, hogy önmagától való keletkezés (ősnevezés) most nem történik. Mindenki elismeri, hogy semmi bizonyíték nincsen arra nézve, hogy valaha megtörtént volna. Mégis az önmagától való keletkezés, amint azt a mai evolucionisták elképzelik, egy tisztán kémiai folyamat; és szerintünk semmi ok nem forog fenn arra nézve, hogy egy egyszer végbement kémiai folyamat miért nem ismétlődhetne meg. Hogyha önmagától való keletkezés nem történt, úgy el kell ismerni, hogy egy természet feletti cselekedet hozta létre az életet. Más szavakkal: az önmagától való keletkezés elméletének az elvetése, nem hagy más választást, mint a teremtést, úgy, ahogy a Biblia tanítja.

Mert, hogy „anyag mozgás és erő“ és a „másodlagos törvények“ létrehozzanak önmaguktól egyetlenegy sejtet, amely fel legyen ruházva az egész állat- és növényvilág tulajdonságaival, képességeivel és erőivel, olyan csuda, amelyet a teremtés elméletét vallók soha velünk elhithetni nem akartak.

A Teremtő részéről egy ilyen sejtnek a létrehozatala, a teremtés egy különleges cselekedete lett volna, még pedig sokkal nagyobb, mint egy bizonyos számú sejtnek a megteremtése, tudniillik egyet-egyet minden növény- és állatfaj számára, amelyek mindenikében benne van annak a formának a képessége és ereje, amely neki eredetileg megadatott, ép úgy, mint ahogyan azt mostan a megtermékenyített peténél látjuk a bizonyos különleges körülményekről való gondoskodást, ezeknek a csiráknak nyombani és gyors kifejlődésére, teljes állati vagy növényi formákká. Csak azoknak, akik elvetik a csodát és egy alkalmi csodatevő Istent, van elég hitük, hogy ilyen csodákban hidjenek!

Epen úgy, mint ahogy élő lények most csakis már létező élő lények útján jönnek

létre, azonképen a magasabb életformák egyike sem jön létre másképen, csak bizonyos különleges elrendezések mellett, amelyek szükségesek a kifejlődésükhöz, a petétől a serdült korig. Ezen különleges elrendezések nincsenek meg a szeretlen világban. A legkezdetlegesebb petének egy teljes lettségű állattá való kifejlődése valamely önös elrendezést kívánt meg, egy olyan elrendezést, amely nyilvánvalóan hatalmas volt egy mindentudó Teremtőnek.

Élettelen anyag most nem emelkedik élet fokára, kivéve az élet közreműködésével és peték nem fejlődnek teljes organismusként másképen, mint különös körülmények mellett. Azt hisszük, hogy bátran mondhatjuk, hogy élettelen anyag sohas lett élő anyaggá, kivéve az élet közreműködése esetén. Kezdetben legalább ezek az avatkozások egy a földön ismeretes élet magasabb élet részéről kellett, hogy törtéjék. Ez az élet — Isten.

Hogy vajjon Isten a lovat és más állatokat teljesen kifejlődött állapotban teremtette vagy csak petét teremtett és gondoskodott a kifejlődésükhöz szükséges körülményekről, azt még ma nem tudtuk megállapítani.

Hogyha a legelső sejt nem jöhetett önmagától való keletkezés útján, hanem ten egy cselekvése által kellett, hogy teremtessék, akkor én nem látok logikát az úgynevezett okoskodásban, amely őt egy ilyen teremtési cselekedetre korlátozza. Hogyha Isten tud egy sejtet teremteni, miért ne tudna teremteni millió meg millió sejtet. Valóban, hogyha „gyakorlat teszi a mestert“ az isteni műhelyben, mint ez emberiben várhatnók, hogy gyorsabb és ügyesebb munkásokat hozzon ki a milliódmodik, mint az előző sejtéből és az utolsó sejt hozza létre az emberművét — az embert.

Senki sem mondja, hogy Isten úgy teremtette a világmindenséget és az élő formákat mint az építőmester a házat. Azonban kétségtelen, hogy Jehova módszerrel dolgozott, ép úgy, ahogyan most is módszerrel dolgozik. Vajjon fejlődés volt-e ez a módszer? Vagy csak egyetlen sejtet teremtett-e először, vagy néhány sejtet és ezekből hozta létre a fejlődés folyamatával a sok mindenféle növény- és állatformát?

Hogyha igen, úgy ez a folyamat most is foglal helyet. A fajok olyan módon való keletkezésének egyetlen kétségtelen esetét figyeltek meg a természetben. Fölösleg megjegyezni, hogy a történelmi korszakok új fajnem keletkezett.

Azonban azt mondják nekünk, hogy sziklák tele vannak e folyamat bizonyos jepeivel; azaz egyes evolucionisták azt mondják, hogy ez az eset. Azonban erre néző geológusok és a paleontológusok teljesen megegyeznek arra nézve, hogy a régi

ezen ásatag maradvékait semmiféle összekötő tag nem kapcsolja össze. Mindegyik faj minden más fajtól teljesen különbözik.

Az evolucionisták majmokat csinálnak magukból

Az evolucionista, mint legerősebb bizonyítékra, a ló esetére támaszkodik. Az ásatagformák egy egész sorát állította össze az életnek megfelelően, kezdve egy kis öt ujjú roka nagyságu négy lábúval és bezárva a sort a mostani lóval. A sok ezer fokozatos összekötő tag" közül, amelynek e két végét között lennie kellett, csak egy néhány példányt ismer és a legcsekélyebb bizonyíték sincsen az ezek között fennálló származásbeli rokonságra nézve. Nincsen bebizonyítva és nem is valószínű, hogy a ló ezen "lései" közül egyesek még csak a legtávolabbi rokonságban is volnának vele.

Az „Uj Nemzetközi Lexikon" 1915-ik évi kiadásában az evolúcióról ez olvasható:

„Nyers számítás szerint 30.000.000 év telt el a legelsőbb ásatag sziklák — a kambriareg lerakódása óta."

A kambriai sziklákban 14 fajta tengeri gerinces állat maradványait (Kérdés: Miből fejlődtek ezek? Miért nincsenek a kambriai árt megelőző ásatag maradványok?) és kezdetleges növények nyomait találták. A kambriai annelidék, trilobiták, crustaceák más osztályokhoz tartozó formák nagyon magas fejlettségűek. (Miből?) Egyesek, mint a trilobiták, régi formájú általános típusok, a crustaceák között egyesek összetett vagy általános formák, mint a **phyllocridák**; azonban az annelidék oly magas fejlettségűek, mint mai képviselőik. (Ez csak haladás vagyami harminc millió év alatt) A legkorábbi trilobiták vakok vagy személnélküliek voltak, soha szemei formákról is leszármazhattak talán a kambrioi előtti korszakokból").

Másrészt viszont egyes típusok soha semmit sem fejlődtek és nagyon kevés előhaladást mutatnak paleozoikus korszakbeli példáikkal szemben. Ilyenek a foraminiferák, szivacsok, a korallak, egyes molluszkák, mint a nautilis, lingula, ceratodus és hattélap. Egyes ortropodák, mint a perepatus, plopodrella és compodea valószínűleg még most is meglévő típusok."

A „Denevérek"-ről szóló cikkből idézzük a következőket:

A denevéreknek kevés ásatag maradványa ismeretes. A franciaországi Aix nevű helység melletti felső eocén felsőbb rétegeiben találtak egy jól kifejlett denevérszárnyat és ugyanezen ország tertiár rétegeiben ugyan fajok koponyáit találták, amelyek nagyon hasonlítanak a mai formák koponyáinak. Északamerikában csak töredékes denevérmaradványok ismeretesek az eocén, mostani és a tertiár utáni rétegekből és Délame-

rikában a braziliai pincerétegekben találták meg a nyomaikat. Azonban mindezek csak kevésbé különböznek az élő fajtáktól."

Kik a hiszékenyek?

A Darwinisták általában, miként Wallace az ő „Darvinism" című munkájában elismeri, hogy senki sem látott soha a természetes kiválasztás útján keletkezett fajt. Hozzátehetjük, hogy ők sohasem láttak más úton keletkezett fajtát sem. Weissmann őszintén beismeri, hogy „valóban nehéz elképzelni a természetes kiválasztás folyamát a maga részleteiben és a mai napig lehetetlen a legkisebb részében is bebizonyítani."

A fenti idézetek bizonyítják, hogy nemcsak, hogy nem bizonyíthatják be a természetes kiválasztást vagy a fejlődés valamely más módszerét a maga részleteiben, a mai világban, hanem még azt sem tudják bebizonyítani, hogy valaha bármilyen más módszerű fejlődés is történt.

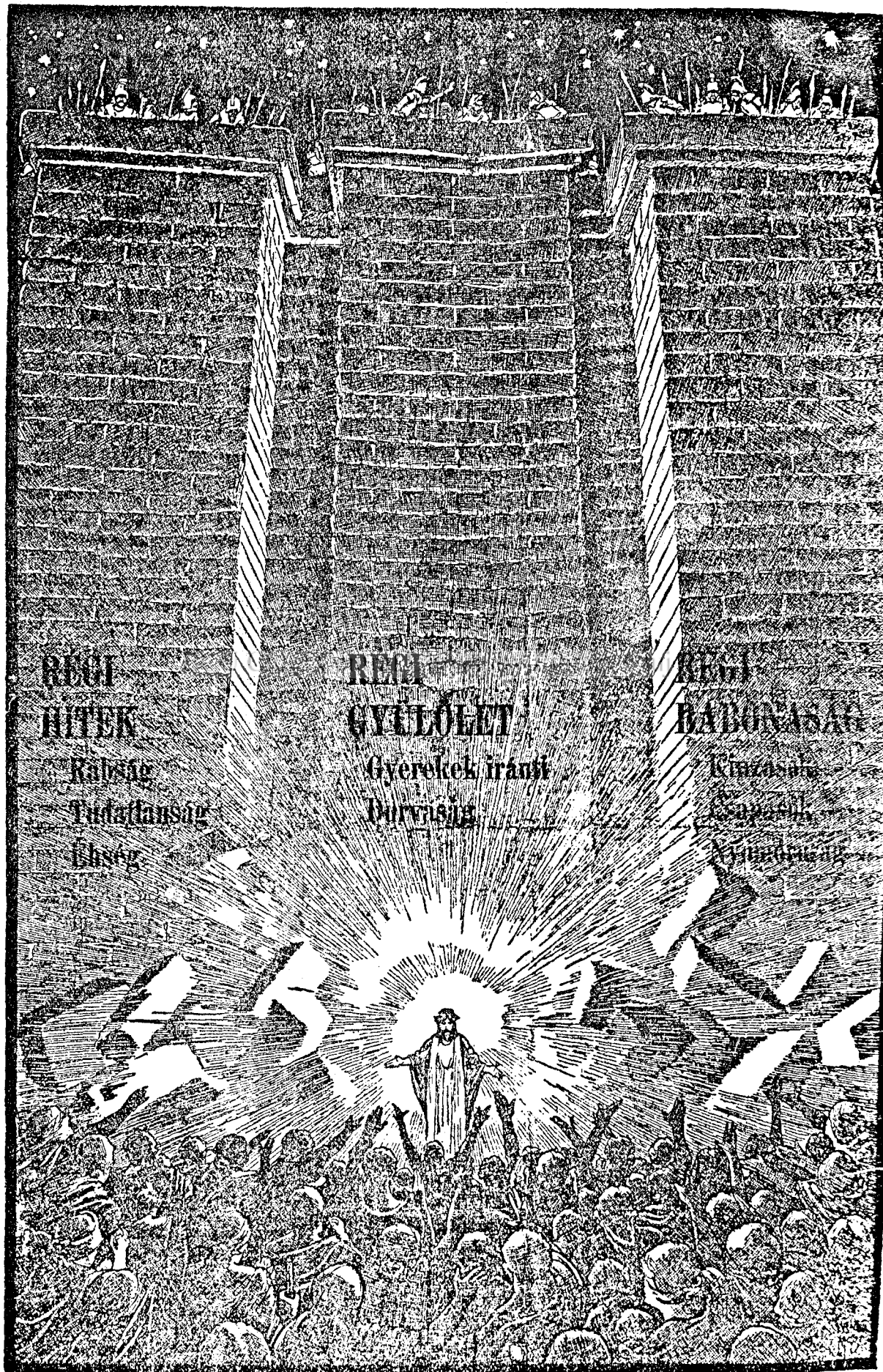
Huxley kijelentette, hogy egyedül a paleontologia (öslénytan) tudna közvetlen és elsődleges bizonyítékot szolgáltatni az evolúció mellett. A „Nyugati Félgömb Emlősei" című terjedelmes munkája utolsó kötetében Scott tanár a különböző területeket tárgyalja, amelyektől bizonyítékokat akartak kapni az evolúció mellett. Scott tanár, aki evolucionista, a fejezet kezdő soraiban azt mondja, hogy a megelőző fejezetekben nem foglalkozott az evolúcióval, mert ezt nem találta szükségesnek. Az elmélet, nézete szerint sokkal jobban van megállapítva, sem hogy arról vitatkozni kellene. Ez az evolúcionista közönséges ismertető vonása. Ez nagyon kényelmes álláspont, mivel nem tartja szükségesnek az elmélet bizonyítását.

Miután az összehasonlító bonctanra, fejlődéstanra, geológiára, öslénytanra stb. hivatkozik, elmondja, hogy hogyan folyomodtak ezekhez bizonyítékokért és hogy ezek közül egy sem nyújtotta az óhajtott bizonyítékot. Scott a leszármazás tudományát elég előrehaladottnak tartja, hogy támaszul szolgálhat. Azonban e könyvnek megjelenése óta William Bateson tanár ítéletet mondott a leszármazásról, vonatkozásban a fejlődéssel és az az ítélet így szól: „Mégmértett és könnyűnek találtatott."

Scott tanár, Amerika egyik legnevesebb evolucionistája, azt mondja, hogy az öslénytan nem nyújtotta az óhajtott bizonyítékot. Huxley tanár pedig azt mondta, hogy csakis a paleontologia (öslénytan) adhatja ezt a bizonyítékot. Hogyha ugy az öslénytan, mint a leszármazás nem bizonyítják az elméletet, akkor ki a tudatlan és ki az, aki nem gondolkozik, azok, akik még most kapaszkodnak az elméletbe minden erejükkel, vagy azok, akik azt elvetik?

Ő VALÓBAN ISTEN FIA VOLT

REGI
HITEK

Rabság
Tudatlanság
Éhség

REGI
GYELŐLET

Gyerekek iránti
Borzaság

REGI
BABONASÁG

Kínzások
Csapások
Gyilkosságok

Ő VALÓBAN ISTEN FIA VOLT

„Asszony, hol vannak azok a te vádlóid? Senki sem kárhoztott-e téged?”

„Senki, Uram.”

„En sem kárhoztatlak; eredj el és többet ne vétkezzél.”

E szavakat Isten fia mondotta.

„Engedjétek hozzám jönni a gyermekeket és ne tiltásátok el őket, mert ilyeneké az Istennek országa.”

„Vigyázzatok, hogy meg ne bántásátok ezeket a kisgyereket, mert bizony mondom nektek, hogy a mennyben az ő angyalaik mindig látják az én Atyám orcáját.”

Ezt Isten fia mondotta.

Nála talál vigasztaló szavakat a szegény, a szerencsétlen, az alázatos.

Boldogok a lelki szegények; mert övék a mennyeknek országa.”

„Boldogok, akik sírnak, mert ők megvigasztaltatnak.”

„Boldogok a szelídek, mert ők örökségül bírják a földet.”

„Boldogok, akik éheznek és szomjuhozni az igazságot, mert ők megelégtetnek.”

„Boldogok az irgalmasok, mert ők irgalmasságot nyernek.”

„Boldogok, akiknek a szívük tiszta, mert ők az Istent meglátják.”

„Boldogok a békességre igyekezők, mert ők az Isten fiainak mondatnak.”

„Boldogok, akik háborúságot szenvednek az igazságért; mert övék a mennyeknek országa.”

„Boldogok vagytok, ha szidalmaznak és háborgatnak titeket és minden gonosz hazugságot mondanak ellenetek én érettem.”

„A köznép örömmel hallgatta.” Barátjuk volt, testvérük volt. Járt velük, beszélt velük, élt és dolgozott velük életének rövid évei alatt. A végén pedig meghalt értük.

Isten fia volt és minden embert testvérének tartott. Testileg és lelkileg szenvedett, hogyha ők szenvedtek, az ő Gethsemánéja a szellem gyötrelme volt, Golgothája pedig a test borzalmas gyötrelme.

Ő tudta, hogy milyen agonia (haldoklás) várt rá.

„Atyám, nálad minden dolog lehetséges, vedd el tőlem ezt a poharat; legyen úgy, ahogy te akarod és nem úgy, ahogy én akarom.”

Ez Isten fia volt, aki alázatosan beszél az ő Atyjáról.

„Am legyen úgy Atyám, mert Te azt így találtad nekem.”

Ez volt Isten fia, aki megbarátkozott atyja akaratával.

Ni meri tagadni, hogy Krisztus Isten fia, akinek minden férfi és minden nő fivére és nővére volt, aki maga bűn nélküli létére megbocsátott a bűnös nőnek, aki a bűnös emberek halálra következtek volna.

Ő, aki először beszélt a gyermekekért, a szegényekért, a betegekért, akinek minden csodatette az élőkért, a halókért vagy a halottakért történt. — Ő az Isten fia.

Egy „tudós történetíró” azt fogja neked mondani, hogy a világ hiteles történelmében csak néhány szó van feljegyezve Krisztusról — az IGAZI történelmében. Ez lehet igaz. Azonban közel kétezer éven át az ő NEVE történetet csinált. Feljegyeztetett minden oldalon a törvényekben, az emberek életében, szívében és történetében.

A templomtornyok tizezrei mutatnak az ég felé, naponként száz meg száz milliók, akiknek imája „Krisztusért Ámen”-nel végződik, bizonyítják az ő elhivatottságát.

A pogányok és szerencsétlenek milliói az egész föld kerekén, akik az ég felé fordítják tekintetüket, akik biznak és vigaszt lelnek az ő jóságában és az ő ígéréteiben, — mindezek sokkal fontosabbak, mint a régi történelem minden könyvei, mint a múlt emberek minden bizonyítékai.

Krisztus Isten fia volt, az ő saját tanuja volt és az ő művei bizonyítékai az ő Istenségének. Az ő szelleme reáborul a földre és fokozatosan megváltja a barbárizmustól, miként a napsugár elárasztja a földet és fokozatosan eloszlatja az éjt, mikor a reggeli nap kél.

A tanult történetíró azt mondja nekünk, hogy föl téve Krisztus történelmi létezését, bizonyos, hogy ő szegény ifju volt szegény emberek között és soha életében sem írni, sem olvasni nem tudott.

Am legyen így, dicsekedjen csak azzal a „magasabb kritika.” Ő tudta olvasni Isten gondolatát és megmagyarázni a gonosz embereknek. Tudott olvasni a gyermekek, a szegény nők szívében, osztolni az ő fájdalomukban és meghalni, hogy segítsen rajtuk.

Ő valóban Isten fia volt.

Mi volt az ő műve a földön? A megváltás, a világgosság terjesztés, a vigasztalás, az igazság, a kegyelem és mindenek fölött a *Megváltás* műve volt.

Haldokolva, midőn teste a keresztben függött, szögek kezein és lábain, szurótővisekkel a fején, szeméit az ég felé emelte s így szólt: „Bocsáss meg nekik Atyám, mert nem tudják, hogy mit cselekszenek.”

Vajjon nem Isten igaz fiának a szavai voltak ezek?

1923 évvel ezelőtt jött a világra, lerombolván a gyűlölet, kegyetlenség, rabszolgaság, nyomor régi magas falát.

Dicsősége úgy jött a világra, mint a felhőkön át törő nap a háborgó tengerre egy nagy folyam torkolatánál.

Neve milliók reménysége. Tanításainak, amelyekre mindnyájan oly méltatlanok vagyunk, meg van az a hatalma, hogy egy napon kiemelnek az önzés, aljasság, gyűlölet és a háboru alacsony állapotából.

„Menj, add el amid van és add oda a szegényeknek, és lesz kincsöd a mennyben; és jer és kövess engem.” Ezek voltak Isten fiának a szavai, szavak, amelyek még nem vesznek figyelembe az emberek, akik elvesznek a *szegénytől*, hogy saját vagyoniukat növeljék.

De a szavak elhangzottak, a mögöttük lévő erő sohasem halhat meg, és amelyeket nem lehet eltüntetni.

Krisztus Isten fia volt és az ő tanításai fogják kormányozni ezt a világot.

Az aranykorszak utánzása

1925 a szent év

A Vatikán nagy előkészületeket tesz „az 1925-iki szent évre“. A Szent Péter templom külső oszlopcsarnoka feletti „áldás“-teremben megújítják az összes diszleteket. Az áldás nagy páholyával szemben XI. Pius cimérét festik freskó-képbe. A missziókiállítások elhelyezésére a Vatikán kertjeiben és udvarán máris számtalan épületek lettek előkészítve. Felépítésük és berendezésük 10 millióba fog kerülni.

Koldusok lapja

A világ legsajátságosabb lapja „A koldusok szaklapja“, mely Párisban jelenik meg. Gazdagon közli az összes mennyegzők listáját, keresztelőket, temetkezéseket, melyek a hét folyamán a város különböző templomai-ban fognak történni, hol a koldusok gazdag adományokra számíthatnak. Közli továbbá a gazdag emberek címét is, valamint, hogy mikor van ezeknek fogadó napjuk s más és más e szakmába vágó különböző fontos dolgokat.

KORA TAVASSZAL

ELRAGADÓ egy színjáték! Jégbefagyott folyók, elhalt virágok, téli ruhába burkolt erdők csöndesen ébredezni kezdenek. A nap sugarai észrevétlenül zuzzák szét a tél bilincseit; az erdőkről tavaszi szél űzi el a dermesztő ruhát. Patakokról is felszakadt a jégkéreg s a víz újra frissen és vidáman csörgedez. Hóvirág és színes kakasmandikó meglepetésszerűen nyujtják ég felé fejcskéiket.

Lehetséges-e? Élünk-e újra? Nem voltunk-e megdermedve teljesen egy mélységes, örökkétartónak tetsző téli halál csöndjében?

Nem volt-e meghalva minden kedv, élvezet és élet? Nemde lerázhatatlan bilincsbevertnek éreztük magunkat? Ki az, aki új életre keltett minket? Aki letörte rólunk a bilincseket és új kedvre, gyönyörűsége, élvezetre és életre keltett minket?

És óh te balga ember! Amit minden évben oly csodás módon meggyőző erővel a természet mutat be neked, amit tavaszról-tavasza-

látsz, érzed és átélsz, azt nem vagy képes önmagadra vonatkozólag megérteni!

Vajjon az ember, az egész teremtés koronája, aki a legkiválóbb a föld minden teremtményei között egyedül az ő számára né volna tavasz vagy egy új életre ébredés?

A bölcs Teremtő nem gondoskodott volna-e a teremtménye részére a hatalmas viharok, dermesztő hidegek, a sirban való teljes megdermedés után tavaszi ébredésről?

Hatalmasan és fenségesen nyilatkozik

„A halál hatalmából megmentem őket
A haláltól megváltom őket
Sir, hol a te fullánkod?
Halál, hol a te diadalmad?“

Hos. 13:14; 1 Kor. 15:55-56

Igen! Szegény emberiség, Te is az aranykorszakban nemsokára a népek tavaszává új életre fogsz felébredni! Az kezeskedik erről, aki meghalt érted a Golgotán és jogszírint visszavásárolt téged a halál hatalmából!

Reménykedés

*A föld teljesen a gondok háza,
Melyből ég felé száll sok ezrek vágya,
És hiába a bosszankodás, panaszkodás...
Terheidtől hol keresnél szabadulást?*

*A gond gyakran, mint hegy tornyosul.
A naptól a felhő fénybe borul,
És nevetve kérde — előre érzed —
Szívedből a bánat kivomul.*

*Bár útat sötétben vezet át.
Lábad görönybe botlik,
Nyisd ki lelkednek ablakát,
A bú örömmre változik.*

Irta: Szabó Lajos

INTELLIGENS EMBEREK HIHETNEK AZ EGY ISTENBEN?

EGY kedves lelki dolgokkal foglalkozó kicsiny körben a Bibliára terelődött a beszéd fonala. Mindnyájan elismerték ezen könyv nagyfokú irodalmi értékét és méltatták annak szép, művészi szóképekben gazdag nyelvezetét. De amikor egy öreg fehér szakállu professzor kijelentette: „És nem csupán, mint egy pompás mesterművet becsülöm én a Bibliát, hanem azt egyuttal a legmagasabb fokú bölcsesség és igazság kinyilatkoztatásának tekintem, mivel a legmegbízhatóbb vezetőm és egyben leghathatósabb vigasztalóm volt mindig!” — ekkor néhány arcon szármag mosoly vonult végig, míg a többségben levők a professzor szavaira helyeslően bologattak. „Én nem hittem” — szólt közbe egy diák — „hogy még manapság is vannak intelligens emberek, akik hisznek a Bibliában. Hiszen korunk legkiválóbb teologus tekintélyei vonják kétségbe a Biblia szavahihetőségét.” A professzor, kezét barátságosan a fiatalember vállára tette s így szólt hozzá: „A mi korunk, fiatal barátom, a mi korunk egy gonosz korszak! Mindazáltal egyetlen egy időkor sem oly gonosz, hogy a valóban nagyot és szépet, — melyet a mult idők eredményeztek — kioltani képes lett volna. Avagy nincsenek-e férfiak, akiknek szellemi nagysága mindig kiválónak ismertetik el, s akiknek művei sohasem évülnek el, s állandó csodálat tárgyai?” „Természetesen” . . . felelte bizonytalanul a fiatalember, nem tudván, hogy a professzor hová akar kilyukadni. „Tól van tehát” — folytatta a tanár. „Ön emberek, szellemi kiválóságok által óhajt a Biblia megbízhatósága felől kioktatásban részesülni és én itt helyet adok az általánosan ismert nagy embereknek, hadd beszéljenek ők, talán akkor önmaga fog véleményt alkotni annak érdemes volta felől, hogy a Bibliát szavahihetőség tekintetében önállóan megvizsgálja”. „Uraim” — szól arcát a jelenlevőkhöz fordítva — „mindnyájukat szívélyesen meghívom, hogy nyolc napon át esti idejüket töltsék el nálam. Az esték programjával tűzzük ki a nagyembereknek a Bibliára vonatkozó kijelentéseit és mindnyájukat szívélyesen felkérem, hogy erre vonatkozó citátumokkal lássak el magukat!”

Az érdekes este eljött és itt felsorakoztatjuk azokat a közleményeket, melyeket az egybegyűltek, kiváló emberek műveiből olvastak fel.

Legelőször is SPINOZA, a híres amsterdami filozófus került szóba, s az ő egyik művéből idéztek egy némely dolgot:

„Nem csoda tehát, hogy az eredeti vallásból csak a külső formások maradtak meg, [mellyel a tömeg inkább hizeleg, mint tisztelettel az Istent] és a hit már nem egyéb, mint

előítélet és hiszékenység, és még hozzá mily előítélet! Oly foku, hogy az értelmes embert az állati sorba sülyeszti, amennyiben teljességében megakadályozza abban, hogy az ember hasznát vehesse a józan észnek az igaznak a hamistól való megkülönböztetésére, mely mintha csak arra volna kieszelve, hogy kioltsa az értelem világosságát. Az áhítatosság, oh mindenható Isten! s a vallás csak alkoskodó titkos szerek és tévedésből olyan embereket tartanak Istentől megvilágosított-nak lenni, akik tisztára megvetésben részesítik a gondolkodást és értelmiséget, mintha az természettől fogva romlott volna. Ha az Isteni világosságnak csak egy parányi szikrája is volna övék bár, akkor így felfuvalkodva nem szájaskodnának, hanem megtanulnák értelmesen tisztelni az Istent és nem gyűlöletben, mint mostan, hanem a szeretetben volnának kiválóságaik s nem üldöznék azokat, akik másképen gondolkoznak, hanem részvétteljesen velük éreznének [ha azoknak üdvössége és nem a maguk szerencséje körül szorgoskodnának]. Ehhez még az is hozzátartozik, hogy ha Isteni világosságuk volna, tanításaikból is ki kellene ennek tűnnie, azonban én látom jól, — dacára, hogy végtelen csodálatot fejeznek ki a Biblia mélyeséges titkai iránt, de tanulni nem tanultak egyebet az Arisztotelesek és Plátók spekulációinál, melyhez a Bibliát is hozzásimítani akarják. Nem elégszenek meg azzal, hogy a görögökkel együtt bolondoskodjanak, hanem azt akarják, hogy hasonlóképen a prófétákat is bolonddá tegyék. Ez elég világosan bizonyítja, hogy a Biblia Isteni voltáról egy csepp sejtelmük sincsen és minél jobban megcsodálják annak titkait, annál határozottabban bizonyítják ezzel, hogy ugyan nem hisznek a Bibliában, csak vakon helyeselnek.”

„Professzor úr” — szakította félbe Dr. M. — „Ön tudja, hogy Spinóza zsidó volt, azért jobban szeretném, ha kihagynák őt a Biblia és az Isten-hit mellett szóló tanuk sorából. Mástkülönb, ha szabad véleményt nyilvánítanom e dologban, elsősorban azt kérdezném: A Jézus és az Isten személyisége nem inkább mithikus alakoknak, mint létezőknek tekinthetők? Legnagyobb modern teologus tekintélyeink mily véleménnyel vannak a Bibliáról? Jőmagam csak egy szép, szókin-csekben gazdag meséskönyvnek tudom tekinteni a Bibliát.”

„HERDER a német költő és filozófus mondotta: „Ha valaki nekem azt merné állítani, hogy Krisztus egész története csak koholmány s a kapernaumi halászmegeszének szüleménye, tisztán azt mondanám neki: Hála a halászmegeszének, hogy egy ily történetet képesek voltak kitalálni! Az én elmémnek ez az élet és az igazság!”

Schopenhauer az elkeseredett filozófus, aki minden volt csak Biblia-barát nem, mondta: „Egyedül a bűnbeesésről szóló történet békit ki engem az Ó-Testamentommal, mert semmihez sem hasonlít jobban a mi életünk, mint egy büntetendő cselekedet és egy bal-lépés következményéhez.“

Bonaparte Napoleon mondotta egyszer:

„Jézus eleitől végig egy és ugyanaz, fenséges és egyszerű, végtelenül komoly, és végtelenül gyöngéd. Egész élete a nyilvánosság szeme előtt folyik le, és sohasem ad okot, hogy hibát találjanak benne. Magaviseletének eszélyessége bámulatra ragad bennünket az erő és gyöngédség egységével. Beszédében és tetteiben egyaránt világos, következetes és nyugodt. Azt tartják, hogy a fenség az Istenség tulajdonsága: minő nevet adjunk hát neki, akinek jellemében a fenség minden eleme egyesült?“

„Ismerem az embereket, s mondom Önnek, hogy Jézus Isten — ember volt. Benne minden csodálatra ragad engem. Lehetetlen összehasonlítani Öt a világ bármely más lényével. Gondolatai és érzései, az igazság, melyet hirdet, tanításának módja, mind túl vannak az ember határán, és a dolgok természetes rendjén. Születése és élettörténete, tanainak mélysége, mely minden nehézséget legyőz, s azok legteljesebb megoldását adja; evangéliuma; e csodálatos lény egyedülisége; megjelenése; uralma; annak fejlődése minden évszázadon és birodalmakon át; mindez számomra csoda, megfeythetetlen titok. Amit itt látok, az nem emberi. Amilyen közel csak menni, amily alaposan vizsgálni tudom, minden összehasonlíthatatlanul marad előttem. Nagyszerű, olyan nagyszerű, hogy lesujt. Hiába gondolkozom minden megfeythetetlen marad! Mutasson nekem egy olyan életet, mint a Krisztusé!“

„Napoleonnak ez a kijelentése ismerős előttem“ — mondotta a professzor — „és különösen hangzik erről az ajkról. Mindazáltal mély észjárású ember volt Napoleon, s mint ilyen, az Új-testamentom tanulmányozása közben juthatott e véleményhez“.

„Feledhetetlen előttem **Stillings** egy levélben írott kijelentése — szölt közbe valaki: „Abban helyesen cselekszik, hogy az evangéliumban keresi az egyetlen megnyugvást, mert minden igazságoknak kiapadhatatlan forrása az, melyhez hasonlót nem találhat, még ha az egész földet is bejárja.“

A hitetlen Dr. M. mégegyszer megkisérelte közbevetéssel élni: „Mindez“ — mondotta — „nem bizonyítja a Biblia igazságát s az egy Isten létezését. Mutassa meg nekem igen tisztelt professzor úr ezt az Istent, hogy én is hissek őbenne!“

„Doktor“ — válaszolt a tanár — „Ön eszembe juttatja azt a büszke indiai fejedelmet, aki zsarnoki hangon azt követelte egy

brahmától, hogy mutassa meg neki az Istent. A brahám azonban egy cseppet sem jött ki sodrából az urától ily kivihetetlennek látszó parancs hallatára. Komoly szóval felelte: „Tekints a napba!“ Már ezt nem tehetem kiáltotta az indiai a ragyogó, fényes naptól káprázdó fejedelem. „Mit te még a szolgálva sem mersz szembenézni és az Urat kívánod látni!“ — felelte a brahám a megszégyenült hivalkodó fejedelemnek.

A doktor, aki előbb ingerülten el akart távozni, ismét nyugodtan helyet foglalt és hajlandónok mutatkozott még több ily dolgokat is végighallgatni. A professzor egy intésére, újabb adattal szolgált egy másik uriember.

J. H. Mádlér, a nagy asztronomus e gyönyörű mottót írta műve élére: „Az egek magasztalják az Örökkévaló dicsőségét“.

„Csillagászok kijelentései különösen nagy örömet okoznak nekem, miért is **P Angelo Sochi** — a római csillagvizsgáló igazgatójának s a Római Collegio professzorának szép nyilatkozatát kívánom hozzáfűzni — mondotta a tanár. Ez a nagy asztronomus, munkáiból kifolyólag mindnyájunk előtt jól ismert, különösen „**A természeterek egysége**“ „**Az álló csillagok**“ és „**A nap**“ című művéből. Egy helyen így szól:

„Jól tudom, hogy vannak emberek, akik, hogy nagyeszűeknek láttassanak, minket gyöngéelméjűeknek tartanak és minket antropomorfistáknak szidnak, mintha oly együgyűek volnánk, akik a Teremtőt egy hosszú szakallú, lobogos ruhájú öreg bácsinak tartanánk, mint a hogy Raphael festi le őt az ő logiáiban. Ez olyan emberektől származó vicc vagy jobban mondva rágalom, akik saját tudatlanságukat bölcs hangzású frázisok mögé rejtik.“

„Képezzük el, hogy Ő [Isten] lát mindent, ismer mindent, mint fenkölt szellem rendelkezik minden felett, amiben mi élünk, mozgunk és létezzük, s hogy mi az Ő teremtményei vagyunk, ezáltal mi e dolgokra vonatkozólag nem vonunk előtte határokat. Ha a mi szellemi szegénységünk, és még inkább szegényes nyelvezetünk arra kényszerít minket, hogy kevésbé pontos kifejezésekkel éljünk felőle, mindazáltal mi nagyon jól ismerjük ezt a hiányosságunkat. Mi nem csinálunk belőle embert, amaz — a művész által választott típus az egyetlen, melyet mint szimbolumot használhatunk és semmi esetre sem igényeli, mintha az igazságot juttatná kifejezésre e téren.“

„Továbbá a keresztyéneknek azt az ellenvetést szokták tenni, hogy ők egy személyes Istent ismernek el s épen ezen a téren látszik meg teljesen az ily ellenvetést feltevő embereknek a tudatlansága. Nevzetesen, mivel olyképen értelmezik az ily kijelentést, ahogy az emberek kifejezik, meg nem gondolva.

ez teljesen egyebet jelenthet.“

„Nem tartozik hozzám, hogy e tárgyra kitérjek, de amazok részéről is helytelen, lépésnyomon becsmérelni, gúnytárggyá tenni az igazságtalanságok és az őszinteség anatómiájától elkápráztatva, minket korlátolt embereknek tekintsenek. Jobban tennék ha posztumumuk és baktériumaikat preparálnák, és azokat becsmérelnék azt, amihez nem értenek.“

„Mitőlünk nyugton lehetnének, ha ők ezen a világon a saját eszmekörükön belül tartanak, kedvük szerint rágódva a téma felett, de ők mint látjuk, nem tartják meg saját maguknak, hanem ezzel töltik tele a népkönyvtárakat és az ifjuság tankönyveit, azt oly színben tüntetvén fel, mint a tudomány nagyszerű haladását.“

Más helyen pedig ez a nagy tudós így szól: „Ha van bennünk egy erő, amely különbözik az anyagtól, ha az ember az ő nemesebb részeiben ezen principium szerint alakul, s amelynek nem önmaga a szerzője, akkor az az életre keltő oknak határozottan, ha nem magasabb, de mindenestre hasonló képességgel — **értelemmel, egyéniséggel és intelligenciával** kell rendelkeznie, mint teremtményének. De mivel az okok és az okok láncolatába a végtelenségbe nem nyulhatunk vissza, végtelenül kell egy valakinek léteznie, akiben mindezek a tulajdonságok, amelyeket mi átörököltünk — utján nyerünk — teljességükben megvannak. És ezt az okot, ezt a lényt nevezzük mi Istennek, oly lénynek, aki úgy mitőlünk, valamint az egész világtól teljesen különböző és fel nem fogható, olyannyira, hogy csupán így szólhatunk: „Öbenne élünk, mozgunk és vagyunk.“ Cselekedetek 17:28.

„E kiváló férfi bátran és erőteljesen vágja a hitetlen tudós világ szeme közé a kihívás sztyujét“ — fejezte be a tanár. „Képzett, világos, határozott és önálló gondolkodó szellemi arisztokrata volt, aki nem támaszkodott mások bölcsességére, hanem az ő tulajdon erejébe bevészt — mindig az Isten felé írártott természeti törvényre.“

A tanár alig, hogy helyet foglalt, máris állott fel, hogy **Herschel** kitűnő csillagászatot olvassa fel: „Ez a világ — mondotta az illető“ a következőképpen szól: „Minél jobban kiszélesbül a tudomány mezeje, annál számosabb és elvitatlanabb lesz a Teremtő tevékeny és megdöbbentő bölcsesség örök létezésének a bizonyítéka.“

„**És Kopernikus**“ — szólt közbe ismét egy másik — „az új csillagászat megalapítója azt mondta, hogy ezt vessék az ő sírkövére:”

„Nem kívánom én azt a kegyelmet, amelyben Pál részesült, sem a ama kegyességet, amely Péternek megbocsátottál, hanem azt a kegyet kérem tőled, amelyben a legkevésbé részesítéd.“

„Az asztronómiai törvényekről híressé lett **Kepler**“ — szólt közbe a tanár — „az ő legkiválóbb munkáját a következő szép szavakkal fejezte be:”

„Köszönöm Uram és Teremtőm, hogy a Te teremtett művedből származó örömben, a Te kezeid műveitől való elragadtatásban részesítetted. A Te műveidnek gyönyörűségét az emberek előtt kinyilatkoztattam, amennyire véges elmém felfogni képes volt végtelenségemre. Ha pedig valahol, vagy valamikor valami méltatlan dolgot mondtam volna felőled, vagy a kutatásban saját dicsőségemet kerestem volna, kérlek bocsásd meg nekem kegyelmesen.“

Mire én is megembereltem magam, hogy nyilatkozatot tegyek a magasztos nagy Teremtő mellett és **Immanuel Kant**, a nagy filozófus, „A gyakorlati értelem kritikája“ című művéből a következő kivonatot olvastam fel:

„Két dolog tölti be a lelket egyre megismétlődő csodálatba ejtő tisztelettel, minél gyakrabban és kitartóbban foglalkozik vele a gondolat: a csillagos ég felettem és az erkölcsi törvény a bensőmben. E két dolgot nem szabad homályba burkoltan vagy túlmagasán, látkörömön kívül keresnem és pusztán csak feltevéskép vennem. Én ezen dolgokat magam előtt látom és közvetlenül egybekapcsolom ezeket lételem öntudatával. Az első azon állapottal kezdődik, melyet betöltök az értelmiség külső világának megnyilvánulásában és a kapcsolat kiterjed, melynek részese vagyok én is a beláthatatlan nagyságokra, világok feletti világokra és rendszerek feletti rendszerekre, a végtelen idők korszakos mozdulatára, azok kezdetére és folytatására. A másik pedig a láthatatlan énemtől, az egyéniségtől veszi kezdetét és oly világba állít be engem, amely világ valóban végtelen, melyet csak az értelem foghat fel, s amely által (együttal az összes látható világokkal is) nem mint az elsőnél csak véletlen, hanem általános és kényszerű kapcsolatot ismeri fel. A számtalan világokra vetett egyetlen tekintet megsemmisíti jelentőségét jelentőségteljes voltomnak, mint állati teremtménynek érzetét, mely az anyagot, amelyből lett, ismét ugyanannak a bolygónak — a világűrben csupán egy pontnak — kell visszaszolgáltatassa, amelyből vétetett, miután egy rövid ideig (nem lehet tudni hogyan) életerővel ellátva voltunk. A második ellenben értékelő az intelligenciámat illetőleg végtelen mértékben az egyéniségem által, amelyben az erkölcsi törvény nekem az állatvilágtól, sőt a teljes gondolatvilágtól független életben nyilatkozik meg, legalább is amennyire ezen törvény által létezésem célszerű meghatározása függ, mely elé nincsen korlát állítva ezen élet feltételei és határai által, hanem a végtelenségre terjedhet.“

„A legnagyobb német történetíró“ — tol-

dotta hozzá a tanár — L. v. **Ranke** a königsbergi filozófus vallástételét a következő szavakkal huzza alá:

„Minden történelemből felismerhető, hogy benne él és lakik az Isten, minden cselekedet órála tanuskodik, minden pillanat az ő nevét hirdeti, de leginkább a nagy történelem összefüggése ejt engem gondolkodóba. Ugy áll ő ottan, mint szent hieroglifa, külsejében felfogva és megőrizve, talán hogy ne-hogy veszendőbe menjen következő többet meglátó évszázadok részére. Bárhogyan is legyen vagy történjen, **rajta hát**, hogy kivegyük részünket ezen szent hieroglifa kiderítésében. Így is szolgálunk az Istennek, így is papok, így is tanítók vagyunk.“

Levél **H. v. Renke**-hoz. A bátyjához intézett egy másik levelében így szól:

„Mi mindketten hiszünk egy élő Istenben. Jelenben én, aki írok és te, aki olvasod. A különbség csupán az, hogy te tisztábban, állandóbban és szilárdabban hiszel ő benne és élsz törvényei szerint, én pedig gyakran — s ez mindennap megtörténik — elfelejtem és eltévelyedek tőle, de hogy Ő van és létezik, épen olyannyira tudom, mint hogy én is (vagyok) és élek (mintha ebben is kételkedhetne valaki).“

Levél **H. v. Ranké**-hoz 1824. Egy évvel később ismét így ír a bátyjához:

„Én teljes erőmből keresem az igazságot. Az Isten minden helyen való jelenvalóságának tudatában vagyok, határozottan kézzel megfogható Ő. Jelenleg oly hangulatban vagyok, melyben ezerszer esküszöm, hogy az egész életemet Istentiszteletre és történelemre szentelem; ezt elhiszed nekem és imával fogsz segítségemre lenni... Ha valamikor oly kívánatos helyzetbe jutok, ha az ujjkor történelmi alakjai között élttem napjait lapozhatom, szüntelen köszönetet fogok mondani az Istennek. **Johan Müller** mondja egy helyen: „Fent az égben biztosan isteni levéltár is van.“

„Akkor érzem magam a legjobban, amikor Schuberttel (L. v. **Ranke** történetíró testvérnek apósával) sétára indulok s az égen feltűnnek a csillagok s ők elől mennek beszélgetve, én pedig hátul követve, megelégedéssel az én Istenemben egy melódiát dudolgotok. Schubertet szeretem és becsülöm, mint vidám, komoly, gondolatban Istennel rokon ártatlan embert, egymagában nagyszerű egész természetét.“ Mert az embernek, aki kedves az Isten előtt, bölcsességet, értelmet és örömet ad az Isten! Ez Isteni kijelentés szépen teljesült az eseménydús életben“ — fejezte be a szónok szép, nagyhatású beszédét.

Mire egy másik résztvevő **L. Eiler**-re, a kiváló fizikus és matematikusra emlékeztetett,

aki mindama korok egyik sokoldalú és termékeny tudósa volt.

A széleskörben terjedő hitetlenség ellen emelte fel szavát és így írt: „Az isteni kijelentés megóvása a szabadelvűek kifogásai ellen.“

„E kitünő fizikus nevének felemlítésénél eszembe jutott“ — mondta a tanár — „egy másik nagy férfi, akit minden körülmények között még meg kell hallgatnunk a világhírű **J. v. Liebig**, a legnagyobb kémikusok egyikét, a fiziologiai és gazdasági vegytan megalapítóját. Kémikai írásaiban ez alázatos beismerést teszi: „A természettudomány nagy értéke és magaslatos volta abban rejlik, hogy a valódi keresztyénséghez közvetít.“

Művének bevezetésében: „**A vegetáció vegyi úton való táplálásának folyamata és a földművelés természettörvénye**“ c. könyvében ilykép nyilatkozik:

„Az a körülmény szerezte nekem a legtartósabb és mulni nem akaró bánatot, hogy nem bírtam belátni, miért van oly lassu hatása az általam előállított trágyának. Végül **reájöttem a dologra. És a Teremtő bölcsesége ellen vétkeztem**, amiért meg is bűnhődtem. Én javítani akartam az Ő munkáján elvakultságomban azt gondoltam, hogy törvények csodálatos láncolatában, melyek a föld felületéhez kapcsolják hozzá az éleket és azt állandóan frissen tartják meg, egy **láncszem híjjával** van, melyet én a gyenge féreg pótolni akartam.“

„De erről már történt gondoskodás és pedig oly csodálatosképen, hogy ezen törvény létezéséhez emberi ésszel akkor hozzáférni még nem lehetett, bármennyire szóltak mellette a tények; csak hogy az igazságot hirdető tények elnémulnak vagy pedig nem figyelnek meg, mihelyt a **tévedés gázol kereszttől** rajtuk. Így voltam én is. Az alkáliák feloldhatatlanokká kellene tenni — gondoltam magamban, — mivel máskülömben bevezetik az esővizet. Én akkor még nem tudtam, hogy a föld van annak megtartásánál, rendelve, valamint, hogy annak feloldódás között érintkezés történik... és ilykép a nagy Építőmester a föld e kéreg roncsainak adományozta azt a képességet és elemeket, melyek a növények és az állatok táplálásánál szolgálnak, hogy azt (tudniillik a föld kérgét) magához vonja és megtartsa, hasonlóképen ahogy a mágnes magához vonz vasrészecskéket, valamint megtart olyannyira, hogy egy szelvénybe el kerülök. E törvénybe egy másikat is belefoglalt a Teremtő, miáltal a növénytermő föld óriási tisztító készülék lesz a víznek, melyből kitisztít minden szennyező ember és az állat egészségére egyaránt ártalmas, káros anyagokat, a rothadás és szennyészet minden növényi és állati részét.“

(Folytatása következik).

CSODÁLATTAL kérdezzük: Miként volt lehetséges egy embernek — aki előbb Mestere iránti szeretetből (?) odahagyta a világ becsülését és elismerését — ily dolog eszközökép szerepelni! Mint történhetett meg, hogy egy igazi jóbarát — aki mindenkiel szemben csak jót tett és senkiel szemben sem követett el soha semmi rosszat, — ily csekély pénzösszegért kiszolgáltassék az el-lenségnek? Judás csak ennyi értéket tulajdonított barátjának? Csak ennyire tudta becsülni az eszmét? Mily szégyenletes alá-merülés a bűn fertő-jébe, mily rettentő er-köcsi züllés... Közel 19 évszázada haladt tova, a kép azonban azótamitsem változott. Az átkozott pénzvágyma is ideálokat hamisít meg, barátokat árul el. Krisztus ma is ép úgy árultatik el, mint a régmúlt időben. A „tanítók“, akik nevéről nevezik magukat — akik ugy-mond az ő eszméjét képviselik e földön — áruba bocsátják az eszmét, a szeretetet. Egyes újabb szekták a világi hatalommal kacérkodnak, míg a misztikus Babylon „leányai“ „házasságra“ is léptek vele a hatalom,

a pénz, a tisztelet, a dicsőség elnyeréséért — a Jézus nevében! A Sátán világbirodalmával kötötték össze magukat s kerékkötői minden halad-ásnak s utjában állnak az igazság érvényesülésének. Hogy a „házasságra“ lépés komolyságát bizonyítsák, árulóivá lesznek a Krisztus követőinek, akik a szeretet útján haladnak. A „poroszló“ kezébe juttatják őket s a börtön sötét falait jelölik ki számukra. Nem szégyen-e a legszentebb barát, Krisztus nevében ily alávaló dolgokat cselekedni? Vajjon nem-e a Judás utain járnak? Vajjon nem-e Krisztust árulják-e el ezáltal? De igen, minden bizonytal! S ha a Judás cselekedete egy örökké tartó büntetést, halált érdemelt a feltámasztás minden reménye nélkül (Máté 26:24) milyen más büntetésben részesülhetnek azok, akik a mai nagyobb világosság dacára, ily vakmerő bűnre vetemednek?

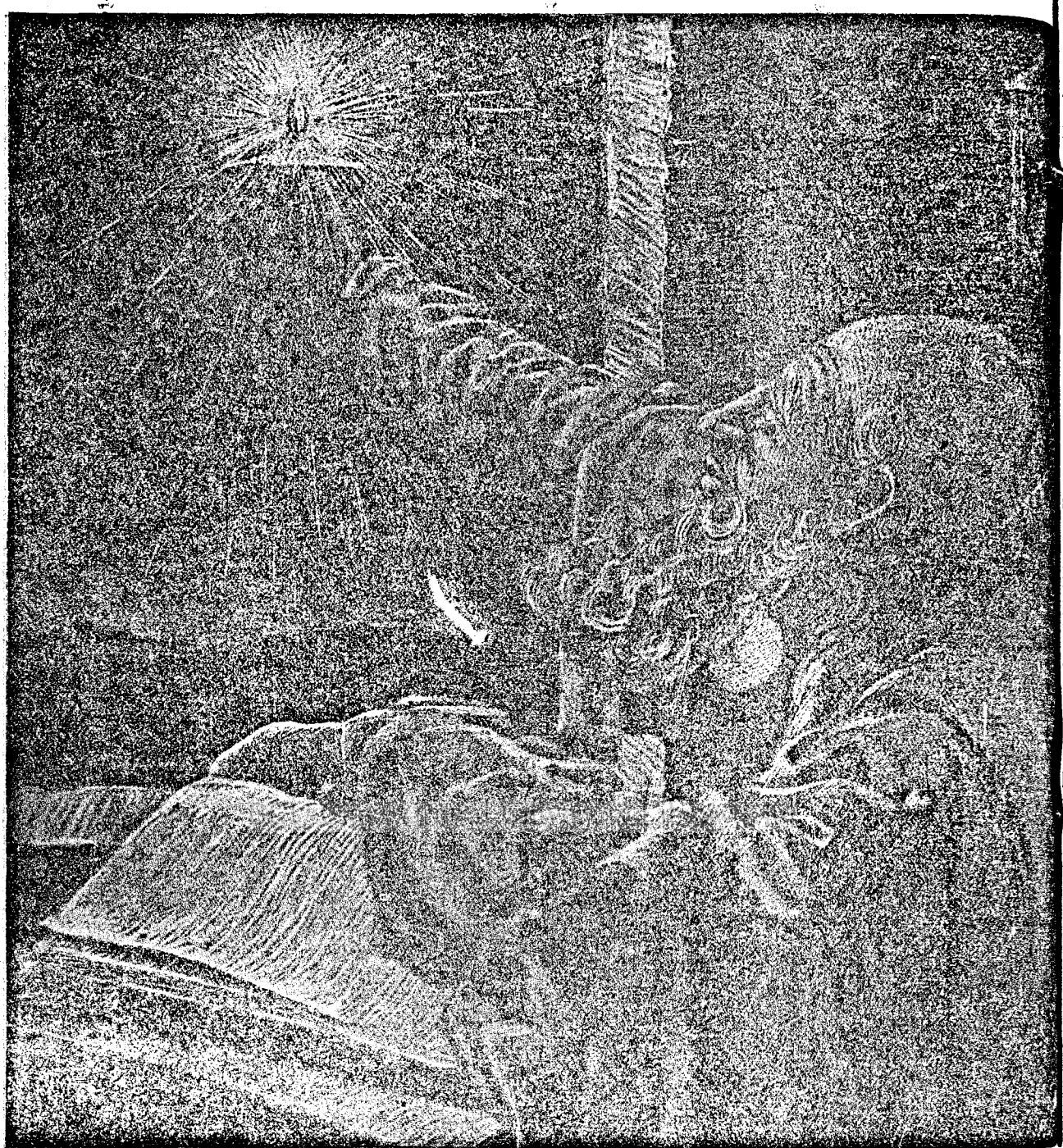

Jézus mondotta egykor az írástudóknak: „Ha vakok volnátok, nem volna bűnötök; de miután azt mondjátok, hogy láttok, a ti bűneitek megmarad. **EMBEREK, FELJÉTEK ISTENT!**“

VIRRADAT

Hegyek ormán hajnal lángja fut,
Üldözve a bűnös homályt.
Ellenállók! Tárjátok kaput,
Beereszteni a királyt!
Ő jön! Ő jön! Fejedelem!
Szemöldökén élet ragyog.
Üdv köszöntse őt minden helyen:
Királyok közt ő legnagyobb.

Hegyek ormán hajnal lángja fut
Es száll minden téren tova.
Ebredj föld! Im készen már az út
Annak, kit illet trón joga.
Bár körülte sötétség terül
S homályba kél a napsugár,
Hegyek ormán, a ködön felül
A pirkadást láthatni már.

VIGYÁZÓ! MIT? MONDASZ AZ-ÉJSZAKÁRÓL?

* * *

„Vigyázó! meddig még az éjszaka? meddig még az éj? A vigyázó szól: Eljött a reggel, az éjszaka is. Ha kérdeni akartok, kérjétek, forduljatok vissza és jertek el.”—Esaías 21: 11—12.

* * *

Mily pontosan teljesedik be ez a prófétai szó napjainkban. Jön a reggel, az aranykorszak reggele: Készen állunk a reggele elközelgett. Ezer meg ezer bizonyíték van, hogy az emberiség egy jobb világrend felé halad, a hajnalán vagyunk. A másik oldalon mégis azt találjuk, hogy látszólag egyre nagyobb a sötétség és a ménytelenység. A reakció sötét szellemei, ma mintha a legnagyobb diadalukat aratnák, szinte azt hiszik, hogy a sötét középkor még egyszer feltámad. Éppen ebből a körülményből következtetnek arra az elhamarkodott és fonák feltevésre, hogy még mélyebben vannak benne az éjszakában, és hogy sok idő telik el míg eljön a reggel a szenvedő emberi nem részére. Mindezeknek Esaías prófétai szeretnők mondani: „Vigyázó! meddig még az éjszaka, meddig még az éj? Hallgassatok mit mond a csalhatatlan vigyázó—Isten szent szava: Jertek és győződjétek meg, hogy csakugyan jön a reg-

AZ EMBERNEK HARMADIK TÜDEJE

A BŐR nemcsak a természet ruhája, hogy megvédje a test nemes szerveit a bántalmaktól, és hogy megvédje a hirtelen melegtől vagy hidegtől; de ennél is több. Egy harmadik tüdő, melyen át lélelzünk és mint ilyen, igen fontos rendeltetést tölt be. Ismeretes annak a szerencsétlen kis leánynak a szomorú vége, akit egy pápai processzió alkalmával egész testében bearányoztak, hogy az aranykorszakot képviselje. A gyermek pár perc alatt kiszervedett, mert a bearányozás betömte a bőr összes pórusait (likacsait) és a természet nem működhetett ezeken az apró nyílásokon keresztül.

Hét millió ilyen apró kis csövecske van az emberi testen. Ezeken keresztül naponta több, mint egy kilo elhasznált anyag távozik el a testből. Ezen anyag legnagyobb része víz, de ebben a kilehellésben jelentékeny mennyiségű elhasznált szövetek is vannak a test belsejéből, ép úgy, mint külső felületéből. Hogy ezek a pórusok nincsenek elzárva, az oxigénnek ezeken keresztül való belélegzése oly mértékben történik és a vér oly mértékben tisztul meg, ilyen módon, hogy a bőrről néha úgy beszélnek, mint a természet harmadik tüdejéről. A pórusok, hogyha nyitva vannak, nagymennyiségű mérges, szénsavas gázokat párologtatnak el.

Kísérletképen a testet egy légmentes edénybe helyeztek, úgy, hogy csak a fej maradt szabadon, azután pedig megfordították a kísérletet és az eredmény állítólag majdnem egyforma volt. Az ártalmasság egyik esetben ép oly nagy, mint a másikban. Bárányvidékeken nagyon jól tudják, hogyha egy bányász teste felületének egy harmadrészét égési seb borítja (ami a bányászoknál igen gyakori baleset) úgy mindig halál a vége. A test nem végezheti el a szükséges munkát, hogyha a pórusok egy harmadrésze bezárult.

És most megtörténik, hogy olyan világban élünk és olyan helyeken kell munkát végeznünk, ahol többé-kevésbé kormos, vagy legalább poros dolgokkal érintkezünk és a felület, amelyben testünk belsejéből mindig van jelentékeny mennyiségű elhasznált anyag, még többet vesz.

Tehát eljön az idő, mikor Hamlet módjára kell majd monologizálni, illetéknépen:

Fürödni vagy nem fürödni — ez itt a kérdés
Vajjon nemesebb dolog-e, ha az ember folyton
Halmozza a zsiros váladékot, melytől elhal a bőr,
és a belső és külső szennyet, amíg
Mint a szegény hal megpikkelyesedik,
Vagy pedig szembe szállva — végez velük?
Mosakodni vagy nem mosakodni — ott a bökkenő
Várjunk-e szombat estig,

Avagy a születésnapig

Vagy pedig hagyjuk meg a temetkezési vállalatnak
Ezen tépelődik az akarat és sokan inkább
Hordozzák a szennyüket,
Semhogy megkockáztatnának némi fáradtságot,
Amit még nem ismernek.

A bőrnek egészséges állapotban való tartásához levegő, víz és dörzsölés szükséges; ezek mellett nap is kellene, hogyha lehetséges. A szenny alapos eltávolításához meleg víz és szappan szükséges. Azonban a hideg víz jobb hatással van a bőrre, mint a meleg víz. Megjavitja a színt és az árnyalatot és megakadályozza a ráncosodást és a feltörést.

A főok, hogy miért több a betegség télen, mint nyáron az, hogy sok ember van, aki soha nem izzasztja ki magát és azért a szenny soha sem távolítottatik el a pórusaiból. Ennek következménye, hogy egyre több munka hárul a tüdőre, vesére és általában a kiválasztó berendezésre, amennyit ezek a szervek már el sem bírnak. Ennek eredménye a betegség. A télen bőr nagyon is ki van téve a meghülésnek.

Ez azonban nem jelenti azt, hogy a fürdés mindent meggyógyít, mert mindent gyógyító nem létezik ezen a világon. Azonban jelenti azt, hogy a fürdés olyas valami, amire minden embernek figyelmet kell fordítani, hogyha jól akarja magát érezni. E mellett másoknak is tartozik vele, mert egy tisztátalan ember nagyon kellemetlen. Nagyon hideg időben a melegtartás egyik legjobb módja a gyakori fürdés.

Egyes bőrbajokat a fürdés még súlyosabbá tesz, és hogyha ilyen betegségben szenvedőnek a bőre állandóan vörös, pattanásos stb., úgy a fürdők gyakoriság és tartam tekintetében leszállítandók, amíg ezek a tünetek elmúlnak. Ilyen bajban szenvedőnek a legjobb kezelés, hogyha egyszer hetenkint langyos kádfürdőt vesz.

A fürdés erős hatással van az idegrendszerre azon egyszerű okból, mert több millió apró ideg a bőrben végződik, azért ideges embereknek több figyelmet kell fordítaniok a dologra, mint azok a szerencsések vagy szerencsétlenek, akiknek nincsenek idegeik és ezért tévesen azt hiszik, hogy másoknak sincsenek. A víznek az idegvégekre való hatását mi sem bizonyítja jobban, mint az a tény, hogyha valakinek az arcába hirtelen vizet öntenek, akkor levegő után kapkod.

A fürdés története a régi időkben

A Szentírásból tudjuk, hogy Faraó leánya naponként szokott fürödni a Nilusban (2 Mózés 2:5); hogy itt az Ároni papság tisztségé-

nek a megkezdésekor megmosatott (2 Mózes 29:4); hogy ezután gyakran kellett megfürdeniök (2 Mózes 30:18-20); hogy az áldozatokat meg kellett mosni, mielőtt azokat az Úrnak bemutatták (3 Mózes 1:9-13); hogy berendezések voltak az emberek testének és ruhájának a mosására. (3 Mózes 11:13-17, 22) Hogy Naamannak meghagyatott, hogy kilencszer merüljön alá a Jordánban. (2 Királyok) Hogy Dávid bűne részben annak tulajdonított, hogy a királyi ház tetejéről egy fürdő nőt látott (2 Sámuel 11:12); hogy Krisztus megmosta az ő tanítványainak a lábait (János 13:5-14) és hogy Bethesda és Siloam tavait sokat használták nyilvános fürdésre és az Úr is ajánlotta e célra. (János 9:7; 5:2-7) A Bethesda-tavat ásványforrások táplálták, amelyekben gázok is voltak, melyek időközönként felszabadultak. A fürdés és mosás több, mint 150-szer fordul elő a Szentírásban.

A testápolás a görögöknél igen magas színvonalat ért el. Homeros említi, hogy mikor Ulyxes Kerke palotájába lépett, fürdőt készíttettek a számára. Hippokrates nagyon értékesnek tartotta a vizet a hevenybetegségek kezelésénél. Termofilénél, Lesbos szigetén és Euböában forró kénfürdők voltak, melyek híres gyógyfürdők voltak. A görögök azon a véleményen voltak, hogy: ép testben ép lélek. Diogenes hordóban csinált magának otthont. Egyes egyiptomi templomok fürdőkkel voltak ellátva; és tudott dolog, hogy régen Assziriában, Perzsiában és Indiában is épültek fürdők. A görögöknél szokásos volt, hogy vendégeik számára meleg kádfürdőt készítettek megérkezésükkor.

Krisztus előtt 305-ben nagy, nyilvános népfürdőt építettek Róma városán kívül és ezen időtől kezdve a fürdők rohamosan megsaporodtak, amikor a naponta elfogyasztott vízmennyiség 200 millió hektoliterre emelkedett. E fürdők egyikében-másikában egyszerre 1000—2000 ember fürödhetett. A vizet ezekbe a fürdőkbe az Apenninekből vízvezetékeken keresztül vezették, melyeket több római császár építtetett. A Caracalla császár által épített fürdő minden oldalának a hossza 1300—1400 méter volt. Constantin császár nagy fürdőt építtetett Byzantiumban.

Az idő haladásával a fürdők egyre tökéletesedtek. Eleinte külön férfi és női osztályok voltak. Később tornatermekkel, színházakkal stb. látták el a fürdőket. Később azután meghonosodott a szokás, hogy a férfiak és a nők együtt fürödtek és a nyilvános fürdők a kicsapongás és elfajulás helyeivé lettek. A keresztyénség eljövetelével ezek az orgiák megszűntek. A végén azután a hóditó gótok és hunok elválták a vízvezetékeket és a fürdőket bezárták.

Bárhova mentek a római légiók, maguk-

kal vitték a fürdőzési szokásaikat; nagy fürdőket építettek a Keleten, Északafrikában, az európai kontinensen és Angliában. Angliában a legismertebb római fürdő Bath városában van, melyet Claudius császár épített Krisztus előtt 60-ban. Európa legjobb fürdőhelyei a rómaiak által épített fürdők révén lettek ismeretesebbé.

Az újabb időkben

Földrajzilag véve a dolgot; tudniillik a Keletből kiindulva mondhatjuk, hogy a Dél-tengerek szigetlakói szeretnek a hullámverésben fürödni és gyermekeik valami természetes dolognak tekintik a vizet. Ide tartoznak a japánok, akik a világ legtisztább népének tartják magukat. Csak magában Tokioban van 800 nyilvános fürdő, melyekben naponként 300.000 ember fürdik meg. Ezek a fürdők meleg, melyet a japánok nagyon kedvelnek és ezért naponta többször is megfürödnek. Egy melegvízű forrásairól híres faluban minden ember ötször szokott naponta megfürödni télen, mikor kevés a dolog és kétszer naponta nyáron. A gyermekek, ha fáznak, a fürdőbe mennek. Japán melegvízű források hazája és majdnem minden kerületnek meg vannak a maga természetes melegvízű forrásai. Nyilvános uszodák és magánfürdők igen nagy számban vannak. Férfiak és nők együtt fürödnek. Szokásos illemszabályok megsértése nélkül Szappan helyett a japán hölgyek korpazacskót használnak. A japánok nem kedvelik szappant; mert a babona szerint a szappantól vörös lesz a haj, amely a japán ördög hagyományos színe.

A távoli Kelet összes országai között a kínaiak törődnek a legkevésbé a fürdővel. Kínában alig vannak nyilvános fürdők. Indiában a Gangesben való megfürdés vallásos cselekedet számba megy. A mohamedán vallás előírja a fürdő használatát és Törökországban és Egyiptomban sok a nyilvános fürdő. A török fürdőről később lesz szó.

Oroszországban, Finnországban, Skandináviában és Dániában a meleg fürdők és a gőzfürdők mindig igen népszerűek voltak, még a legszegényebb orosz paraszt is hetenként legalább egyszer igyekszik a gőzfürdőbe menni. Ámde Oroszországban olyan kerületek is vannak, ahol még az ivóvíz is kevés, ahol a lakosság csak három fürdőkörzethez tartozik — születéskor, a lakodalom előtt és temetéskor. A vízhiány más népeknél gyakran oka a ritka fürdésnek.

Évszázadokkal ezelőtt a németek hideg vízben fürödtek, férfiak és nők együtt fürödtek, gyakran a jeget is meglékelték, hó-tél közepén is leöblítsék magukat. A középkorban nem igen fürödtek. A tizenhetedik és tizennyolcadik században a nyilvános fürdők nagyon elterjedtek.

A vizgyógyászatot 1829-ben támasztotta fel egy Vincencius Priessnitz nevű sziléziai paraszt, aki Grafenbergben olyan fürdőket létesített, hogy egész Európából jöttek látogatók. Az ujtás ellen küzdött az orvosi néh, azonban az osztrák kormány támogatásán részesítette és így lett ez a fürdő a világ első vizgyógyintézete. Most sok ilyen gyógyintézet van.

Angliában és Amerikában majdnem minden házban van fürdőszoba. Az Egyesült Államokban az első fürdőszobát 1842-ben rendezte be Cincinatiban (Ohio) Ádám Thompson. Az ujságok azt írták erről a fürdőszobáról, hogy nem demokratikus intézmény és nagyon alkalmas arra, hogy az embert elpuhulttá tegye.

A következő évben Virginia állam 30 dollárral adóztatta meg évenként a fürdőszobákat. Ugyanabban az évben Filadelfia városi tanácsánál 2 szavazattal bukott meg a szabályrendelet, amely megtiltotta a fürdést november 1-től március 15-ig. Legujabban rettenetes fényűzést fejtenek ki a fürdőszobák berendezésében, ami talán még a fürdői tilalomnál — az orvosit kivéve — is nehezebb dolog.

Éiőkészület a fürdőre

A fürdő olyan, mint az étkezés; akkor esik legjobban, mikor a legszükségesebb. Tehát legalkalmasabb idő a fürdésre, ha valaki eleget dolgozott vagy elegendőképpen testgyakorlatozott, minek folytán a test pórusainak a működése kiüzte a bennük lévő mérges anyagot a bőr felületére. Étkezés után csak két óra elteltével volna szabad fürdőzni, mert a vérre az emésztő szervekben nagy szükség, amely, ha onnan elvonatik, nyomban emésztési zavarok állhatnak be. Nem volna szabad fürdőni nagyon fáradtan, mivel nagyon megerőltető lehet a szívre. A legalkalmasabb idő a fürdésre, amikor a szervezet a legjobban érzi magát, tehát mondjuk délelőtt 11 órakor; ámde a legtöbb ember ekkor nem fürödhet.

A fürdőszoba legyen elég meleg, hogy az ember meztelenül néhány percig meg ne fázjon; és mivel a fürdő élénkebbé teszi a vérkeringést, a fürdőszobát fürdés előtt alaposan ki kell szellőztetni.

Az olcsóbb fajta szappanokban sok a szóda, amely ártalmas a bőrre, mivel használat után a bőr nagyon kiszárad. Még a legjobb szappan is ártalmas, ha megmaradt a bőrön. A kényes bőr kevesebb szappanozást tud elviselni és télen kevesebbet, mint nyáron.

Sok híres szépség a japán szokást követi a szappan helyett. A szappan helyett.

Sűrű kefék, szivacsok használata nem szükséges, mivel bomlott állati anyagokkal készült kefék meg és könnyen ki nem tisztíthatók.

Sokkal jobb egy durva rongyot használni, amely könnyen és jól kimosható.

A legfontosabb dolog a fürdés előtt a hőmérséklet. Ebben a tekintetben nagy a különbség az emberek között; mert fürdők, amelyek jók az erős erőteljes embereknek, nagyon ártalmasak lehetnek másoknak. Egyes embereknek testgyakorlat a hideg víz kezelése, hideg fürdő, tengeri fürdő, tengeri levegő szükséges, másoknak viszont meleg fürdőre, meleg éghajlatra vagy hegyi levegőre van szükségük. Általában véve egyik osztályba tartoznak az erős, izmos emberek, a másikba pedig a vérszegények, a gyengék; a többiek e két osztály között foglalnak helyet.

Minden ember ismerve a maga vérmérsékletét, addig próbálgasson, míg a fürdő hőmérséklete legjobban felel meg neki és azután ennél állapodjon meg. A fürdő legnagyobb értéke az azt követő jó érzésben áll, de ügyelni kell arra, hogy a szív működés ne szenvedjen. A fürdő elkészítésénél mindig hőmérték kell használni.

Hogyha a víz kemény vagy kerges, akkor egy pohár borecettel lággyá tehető. A kemény vízben sok az agyag, vagy más ásványok és nem oldja olyan jól a szennyet, mint a puha víz.

Egyes orvosok azt tartják, hogy kevés embernek van olyan szívós szervezete, hogy belemerülhetne hideg vízbe anélkül, hogy ez szervezetüknek ne ártana és valószínű, hogy igazuk is van. Sok ember dicsekedni szeret azaz, hogy reggelenként hideg vízbe szokott alámerülni. Igaz ugyan, hogy az első reakció kellemes, azonban a nap első óráiban fellépő ezen kellemes érzést később tulságosan nyomott érzés váltja fel. A szív igen nagy munkát végez egy nap alatt és ha a szív működése reggel tulságosan élénk, úgy délután kifárad, lassabban fog működni. Egy kád hideg vízbe való alámerülés folytán a vér hirtelen a szív felé áramlik, aminek a hatása abból is látható, hogy ájulásnál a hideg víznek a mellreöntésével segítenek. Gyenge emberek, öreg emberek, rossz vérkeringésű embereknek soha sem szabad hideg fürdőt venni és az erős, egészséges embernek sem, mikor a test hideg. Ilyenkor előbb némi testgyakorlatot kell végezni. A hideg fürdő jó a kövér embereknek, akik kibírják a szív erősebb munkáját, mivel a hideg fürdő elvonja a test melegét, akadályozza a zsírszövetek képződését. Azokról, akik dicsekedtek reggeli hideg fürdőjükkel, Huxley azt mondotta, hogy „egész délelőtt hiuk, beképzettek és egész délután ostobák.” Azonban valószínűleg akadnak emberek, akikre a hideg fürdő nincsen rossz hatással.

A hideg fürdőhöz kell sorolni a tengeri fürdést, noha a tenger egyes helyeken egészen langyos. Azok, akiknek a hideg kád-

fürdő nem tesz jót, azoknak a hasonló hőmérsékletű tengeri fürdő sem fog jót tenni. Kétségtelenül igaz, hogy az ugynevezett szív-görccshalál a gyenge szívüeknél szív-működés hirtelen megszűnésének a következménye. E mellett a hideg víz említett hatásán kívül az úszás a legmegröltetőbb testgyakorlatok egyike. Ez aztán még jobban erőlteti meg a szívet.

A tengeri fürdőnek nagy előnyei vannak. A tengeri levegő élénkíti a vérkeringést, ugyanígy a hullámverés is; a sónak pedig az a jótékony hatása van, hogy a tengerben fürdők nem hűlnek meg olyan hamar, mint a folyókban és édes vizű tavakban fürdők. A tengerparton fürdőruhában való séta nagyon egészséges. Úszás vagy erős testgyakorlás után mindig sós vízben kellene megfürödni.

A tengerbe való alámerülés első hatása, hogy az ember hideget érez, amelyet azután a meleg érzése vált fel, hogyha a víz nem nagyon hideg és hogyha a fürdőző elég erős ahhoz, hogy tengeri fürdőt vehessen. Később azután egy második hideg érzés következik és ez a figyelmeztetés, hogy ki kell menni a vízből. Veszélyes dolog várni a fogvacogásig. Minél hidegebb a víz, annál rövidebb ideig szabad benne maradni. Fiatal gyermekeket sohasem volna szabad a tengerbe kényszeríteni. Jobb, ha a sós víz megszárad a testen, mint hidegvíz zuhannyal leöblíteni. Tengeri fürdő után nagyon jó a durva kendővel való ledörzsölés.

A hideg szivacsfürdő

A szivacsfürdő nem olyan kemény dolog, mint az alámerülés, mivel a test egésze felülete nincs kitéve egyszerre a hideg víznek. Vannak emberek, akiknek jól esik a szivacsfürdő és akiknek jót is tesz és akik nem mernek a hideg vízbe merülni. A szivacsfürdő általános hatása lehűtő, még hogyha meleg is a víz; azonban a hideget gyorsan meleg váltja fel, hogyha a vizes felület megszáradt.

A szivacsfürdőnek többféle módja van. Amennyiben valakinek a testében meg van a hajlandóság a hideg és meleg felé egyaránt, legjobban teszi, hogyha egyik nap teljesen lemossa magát, másnap pedig csak félig, harmadnap pedig a másik felét dörzsöli. Vannak, akik teljesen lemosják magukat mindennap, mások, minden második nap; ismét mások naponta minden második héten. Legjobb egyszerre a test egy kis részét lemosni, azután alaposan megszáritani, mielőtt tovább folytatnók. Ez elejét veszi a szív nagyobb megeröltetésének és a legjobb módja a hideg fürdő vételének hátrányai elkerülése mellett. Egyesek durva kendővel dörzsölik meg a testüket a szivaccsal való lemosás előtt.

Amennyiben az emberek szivacsfürdőre kíváncsiak, akik szivaccsal szokták magukat lemosni,

egyszer hetenként meleg fürdőt is kell, hogy vegyenek szappannal, hogy eltávolítsák a szennyet, melyet a hidegvízrel való lemosás nem távolít el. Akik nem elég erősek arra, hogy kibírják a hideg vízzel való lemosást, langyos vizet használhatnak, vagy pedig egyszerűen csak szárazon dörzsölik le magukat. Tengeri só használata ilyen lemosó fürdőben nagyon egészséges. Gyógyterápiában kapható. Fürdés után a kézzel való ledörzsölés nagyon jó. A kéz és arc kivételével a naponkénti lemosásnál szappanra nem szükséges.

A hideg fürdő egyéb fajtái az ugynevezett zuhanyfürdők. Ezek rendszerint hideg és meleg-fürdők után használatosak, vagy pedig felváltva.

A természetes fürdő

Az ugynevezett természetes fürdő onnan vette a nevét, hogy utánozza vagy megköveteli a nyers természet utánzását. Ennek nem merülnek alá egyszerre a vízbe, hanem arra más ember nem kényszerít, hanem rendszerint először a háttal fekszenek rá a vízre. A vadász által üzött vadak gyakran megállnak futás közben, hogy egy patakhoz vagy mocsárban megvizezzék idegrendszerük gócpontjait, melyek futás közben kimerültek.

A természetes fürdő feltalálója Adolf Justus hívei szerint mindenféle típusu embereknek megfelel. Fürdőkádba veszik, melybe a víz a hüvelyknyire hideg, de nem jéghideg víz öntenek. A fürdőző először beleül a vízbe és csak az ülepet és a lábakat meríti be. Nyomban azután a hasat kezdi öblögetni. Különös gondot fordítva a test alsó részére azután egyik testrészt mossa le a más után, amíg valamennyit lemosa, a karokat és a lábszárakat a legvégén.

Az egész fürdő 3—5 percig tart, a fürdőző a kádban állva ereszt ki a vizet és puha kezzel dörzsöli és masszirozza a testét. A dörzsölés és masszirozás addig tart, míg a test teljesen meg nem száradt. Szappanra nem szükséges a használata e fürdő szabályainak a megsértése.

Langyos és meleg fürdők

A langyos vagy meleg kádfürdő a legjobb embernek a legmegfelelőbb. Ezeknél a fürdőkben a víz nem rázkódik össze, a vérnyomás a test minden részén egyenletes, nincsen szorongás, sem izgalom és a krónikus (idült) bőr- és idegbajoknál igen jó hatású. A meleg fürdő a legjobb izzasztók egyikévé teszi teljesen fölöslegessé tette az e célt szolgáló orvosságokat. Nehány órai meleg fürdő után a pihenő álom következik, azonban ilyen fürdő után szabb fürdőt csak teljesen üres gyomorral szabad venni. Hogyha nappal veszik a

fürdőt vagy a szabad levegőre való kimenés előtt, úgy mindig ki kell eresztetni egy kevet a meleg vízből és hideget eresztetni, amíg a víz lehül, de nem jéghidegre. Utána alapos ledörzsölés.

A meleg fürdő elernyeszti az izmokat, elvezeti a vért a fejtől, egyenletessé teszi a vérkeringést és különösen alkalmas a fáradtság érzésének a megszüntetésére.

A forró fürdők

A forró fürdő nagyon jó a meghülés megelőzésére és sokszor megszünteti a hülést, hogyha 15 percig tart és nyomban utána ágyba fekszünk. A szív véredényekre és agyra meglehetősen megerőltető és halált is okozhat, azonban a veszedelem a fejtől egy hideg kendővel elhárítható. A fürdő elhagyása után első dolgunk legyen egy hűvös sívaccsal való alapos ledörzsölés. A forró fürdőt csak lefekvés előtt kell venni. A mesterseges meleg bizonyos fokig a rheuma ellen is jó, különösen, hogyha tengeri sót is beveteszünk a vízbe. Hogyha valaki nem marad benn vagy két percnél hosszabb ideig a forró fürdőben, a reakció ép olyan, mint a hideg fürdőnél. Forró lábfürdő sokszor megszünteti a fejfájást, a fogfájást, vagy bármilyen hirtelen keletkezett fájdalmat a test valamelyik részében; azonban a teljes forró fürdő súlyosbitja a fejfájást, mivel élénkíti az általános vérkeringést és így a fejben is bőséget okoz.

Török és orosz fürdők

A modern török fürdő egyáltalán nem modern és nem is török. Ez a régi görög fürdő egy fajtája, melyet a rómaiak is átvettek és amelyet később maguk a rómaiak is átvettek, de átvették a mohamedánok, innen a nevezés. E fürdő lényege abban áll, hogy egyre fokozódó hőmérsékletű száraz kamra van, a legforróbb 220 fahrenheit. Az ember egyik kamarából a másikba megy a fürdőszolga kíséretében. Sok hideg vizet iszik, aminek azután bőséges lélekzés a következménye. Ezután hideg zuhany- vagy fürdő következik, esetleg leszáritás és öblítés. Ez a fürdő csak erős tüdejű és erős embereknél való és ezek is csak ritkán vegyék igénybe, mivel a török fürdő nagyon fárasztó. Sokkal jobb testgyakorlattal megelőzni a nagyobb lélekzést, mint ilyen fürdővel. Igen kövér ember tartózkodjon a török fürdőtől és senki se vegyen ilyen fürdőt csak azért, mert szépít, mert ez nem igaz. Az ugynevezett orosz fürdő sem orosz eredetű. Tulajdonképpen nem más, mint a mai fürdő.

A gyógyfürdők

A gyógyfürdők tekintetében az oroszok sem más véleményen vannak, mint régeb-

ben, mikor csodahatást tulajdonítottak ezeknek a fürdőknek. Egyáltalában nincsen bizonyíték arra nézve, hogy a bőr elnyeli a tengeri sót; ami a tengeri sóra áll, az a többi sókra és ásványokra is áll. Most azt mondják, hogy az iszapfürdőknek, fényfürdőknek, jód-, bróm-, higany-, kén- stb. fürdőknek fő gyógyhatása abban áll, hogy izgatják a bőrt. Iszapfürdők elvonnak egy kis meleget a testből és csillapítóan hatnak az idegrendszerre. Érdekes, hogy ahol a víznek bizonyos csodahatásokat tulajdonítanak, ott semmiféle ásványt nem találtak a vízben. Egyesek az iszapfürdő jótékonyhatását a hangyasavnak tulajdonították. Mások viszont legújabbán ezen fürdők gyógyhatását radioaktív anyagoknak tulajdonítják.

Az egyes korokban a hölgyek vért, tejet, bort stb. használtak szépségük fokozására. Poppea császárné naponta 500 számár tejében fürdött, melyet kizárólag erre a célra használtak. Semmi kifogásunk Poppea ellen, de azt hisszük, hogy mint mondani szokás, „nem volt rendben a szénája.“ Másképpen áll a dolog Anna Held színésznő esetében. Sajtóügynöke naponta egy vagon tejet szállított a hotelnek, amelyben szállva volt és az ujságok sokat irtak Anna Held tejfürdőiről, azonban később kiszivárgott, hogy Anna Held sohasem fürdött ebben a tejben. Az egész csak egy ujságreklam volt. A tejet kiöntötték.

A homokfürdők mindig népszerűek voltak. Az embert homokba temetik és a napnak vagy mesterséges melegnek teszik ki. Drezdában és más városokban ilyen gyógyintézetek is vannak. A hatás főképpen a bőrséges lélekzés előidézésében áll.

A légfürdő és napfürdő mindenkinek jót tesz. Hogyha az emberi test meztelenül naponta csak harminc percre volna kitehető a napnak, úgy néhány év alatt az emberiség egészsége és ereje nagyon megnövekedne. Hogyha a meztelenség nem lehetséges, akkor a világos ruha viselete is igen jó szolgálatot tehet. A tejet védeni kell a napsugarak közvetlen behatásától.

A mechanikus hullámfürdőnél, amely Europa egy némely helyén szokásos, a víz folytonos mozgásban van, ami a fürdőzőt fokozott pezsgésbe hozza. Vannak aztán fürdők, amelyekben galvánáramokat vagy elektromágneses áramokat vezetnek keresztül a vizen.

Legjobb a fejet lefekvés előtt megmosni, mivel jó álmot következik reá. A fejfürdőt meleg vízzel és szappanozással kell kezdeni és hideg vízzel és dörzsöléssel befejezni. A fejmosás után a haj alaposan megszáritandó lefekvés előtt. Általában mindenféle fürdő után jó a testet kézzel végigmasszírozni.

A „KERESZTYÉNSÉG“ KIFEJLŐDÉSE

—„végre fa nekedik belőle annyira, hogy az égi madarak reá szálljanak és fészket rakjanak az ágain...” (Máté 13:31,32)
...és minden égi madarak elmentek.” (Jerem. 4:25)
...Babilon... lett minden tisztátalan és gyűlölséges madár tömlőcévé...” (Jelenés. 18:2)
„Immár a fejsze a fáknek a gyökerére illesztetett...” (Máté 3:10)

HUBARD SÁMUEL BESZÁMOL TÖRTÉNETELŐTTI EMBEREK MEGTALÁLÁSÁRÓL

ELFEDEZÉSEM három csoportra oszlik: emberi testek, falmetszetek és nyomok. Először testek: Találtam valamit, amit egy őrszerű emberi lény megkövesült testének tartok. Ez a test arccal a föld felé fekszik és jobb karja ki-nyújtott állapotban van. Megkövesült, mint a kő, és a fa is megkövesül. Ennek a kolosszusnak a hossza felülmulja a három métert. Az indiánok ezen Canyon-lakóinak állítása szerint ez egy női test volna és a viláért sem vonnák kétségbe, hogy ez egy emberi lény volt hajdanában. Ebben a Canyonban látható még egy másik test is, amelyet W. F. Hull látott és részletesen esetelt. Ez is arccal a föld felé fekszik és szintén ki-nyújtva tartja a jobb karját, de sokkal nagyobb annál a testnél, amelyről én vettem mértéket és fényképfelvételt. Hull állítása szerint ez egy férfias. Erre a testre egy sziklahasadékban bukkan-ak rá, mielőtt azt Hull látta volna és nekem megmutatni akarta volna. Én ismerem azt a helyet, ahol fekszik és nem ütközik nagy nehézségbe annak megtalálása és megvizsgálása.

Ezek a testek földtanilag semmiesetre sem tartoznak e vidékhez, mert mészkőből vannak és a felszínalakulatok vörös porondjába vannak beágyazva. A tények gondos tanulmányozása által arra az eredményre jutottam, hogy ezen megkövesülések nem természetes kőképződmények, hanem emberi megkövesült testek. Feltevésem szerint, valamikor egy történelemelőtti óriás-emberzettség lakott e Canyonban, minthogy jelenleg indiánok laknak e vidéken. A talaj alatti folyó, amely ezen Canyon földmélyéből folyik, akkor is, mint manapság, annyira átítatott volt a szeszszel, hogy mindazt a kővé változtatta, ami sok mélyre benne feküdt. Az emberek hasznosították a vízben tartalmazott értékeket és valamely célra összegyűjtötték a meszet, mialatt a néptörsnek az avagy több tagja is a vízbe fulladt és idővel a kővel kővé változott. Természetesen nem állíthatjuk, hogy ez határozottan így történt, de azt mondhatjuk, hogy ez nem volt lehetséges. A műveletlen indiánusok egykor értették a réz feldolgozásának módját és mi nem értjük, valamint a civilizált indiánok is elfelejtették, de tudjuk, hogy az ő elődeik valaha ismerték ezt a művészetet.

A Hubards-féle óriás egy kis részének megtalálásából kiderült, hogy a mészlerakodás a felszínen jelentős vastagságu és kemény kéreg képez, mely mint valami öntvény burkolja az alakot és ezen kéreg alatt az anyag magától megkeményedik, mialatt az alak belseje mész és gálicsó szivódással tellített meg. Dr. East Millers, Fockerlandi kémikus analizisének bemutatása szerint, egy nagyon tömör mészkőben egy kis mennyiségű vas és vas mutatkozott. A mészkő kemény, hogy azon egy kés acélpengéjét el lehet hajlítani. Ezen oknál fogva, valamint, mivel ez nem fordul elő a vörös homokkővel szembevetésű terület—meggyőződésem az, hogy ebben

az esetben nem kőfaragászatról van szó. Sajnos, ez a kőóriás oly veszélyes helyen fekszik, hogy csak kötélhágcsó igénybevételével közelíthető meg.

Másodszor: a falmetszetek, vagyis ékirások a Canyonban bizonyos tekintetben ezen óriás alakoknál is feltűnéstkelőbbek. Ezek közül a legjelentékenyebbek, mintegy fél mértföldnyire (800 mtr.) található Canyon felett, attól a helytől, ahol a megkövesült óriást fedezték fel és az ősidők nyomait viselik. E jegyzetek közül több, egy védelmet nyújtó sziklakiugrás alatt található nyílt barlangban, mások pedig az idő viszonyosságainak vannak kitéve. Ezek a képek érdekes módon vannak készítve. A vörös homokkő tartalmaz egy kis rész vasat is. A korszakok alkémiája által egy vékony fekete vasoxid réteg képződött a kő levegővel érintkező felületén. Ezen anyagnak egy éles szerszámmal való lekarcolása által az eltakart világos színű követ napfényre hozták. Ilykép pigment (bőrfesték) használata nélkül, tartós, valóban megsemmisíthetetlen képet állítottak elő. Technikailag szólva, ezek kőbe vésett képek.

Ezen képek közül egy 25 mtr. magas dinosaurus képe kelt nagy feltűnést. Ez az állat hátsó lábán áll és rendkívül hosszú a farka. Mivel ez a lény egyenesen áll, mintha arra mutatna, hogy a művész eleven állapotban kellett lássa az állatot. Egy nemrégiben itt járt angol tudós azonnal ahhoz a fajhoz tartozónak ismerte meg a dinosaurust, melynek csontjaiból Angolországban, az ő szülőföldjéhez közel találtak maradványokat. Itt természetesen az a kérdés merül fel, hogy a dinosaurusok az emlősök egy korábbi korszakából maradtak meg, vagy pedig azt kell feltételeznünk, hogy a minden korok mögött fekvő geológiai idők multjába pillantott be az ember.

A következő nagyon érdekes kép egy elefántot és egy nagy ember harcát ábrázolja, aki nyilván az elefánttól való megtámadás után a vízbe menekült. E csoportozat mellett egy pupostevének és egy futó ló képe látható. Ugyanezen a táblán valamivel feljebb, strucra emlékeztető három madár képe látható.

A kiugrásos szikla alatt van egy sima kőtábla, mely különböző kecskebakkokat ábrázol. Továbbá a Canyon egyik részén egy rendkívülien szép vörös homokkőtábla van, fekete felület nélkül, melyen begravírozva egy teljes iramban levő öt kecskebakkból álló csoport van. Hogy nem a hegyi juhok vannak itten ábrázolva, kitűnik abból, hogy ugyane táblán hegyi juhok is ábrázoltatnak.

Amennyire értesülést szerezhettem, kecskebakkok még nem fordultak elő Amerikában és mégis e Canyonban két helyen is ábrázoltatnak. Az 1919. dec. 21-iki „Londoni Képes Ujság”-ban falmetszetek (írások) ábrázolását látjuk, melyet Spanyolországban, Alpera közelében találtak egy

barlangban. E barlang falain az amerikai indiánus jellemző vonásaival ábrázoltatnak férfiak és nők, akik kecskebakkokra nyilaznak, mely kecskebakkok Arizonában a Canyonban felfedezettekhez általános feltűnést keltő módon hasonlítanak.

Harmadszor lábnymok: A főbbleges Grand Canyonban egy régi víz medrére bukkantam, melynek vize valamikor a Coloradóba torkolhatott. A Coloradó folyam majdnem felényire a vörös homokkőbe ásta be a medrét, majdnem 1000 lábnyira a Kaiba hegység mészkőszikláján alul, melyek a Canyon szegélyét képezik. Ezen régi vízmeder homokos alja azóta kiszáradt és mészkővé változott, amelyben sok állati lábnymokra találtak, melyekhez hasonlókat a La Brea-i Teer gödrökben is leltek. Láttam tevéknek, lovaknak, ökröknek, puposökörnek, farkasoknak, elefántoknak, oroszánoknak stb. lábnymoait. Ezen állatok nyomai alól indián papucosok (Moccasius) nyomai tisztán kivehetők, melyek férfiaktól, nőktől és gyermekektől származnak. Ezen emberi lábnymok közül a legkisebb 13 cm. hosszú, a legnagyobb 50 cm. hosszú és 23 cm. széles. Mindkettő—ugy az emberi valamint állati lábnymok—nagyon hasonlítanak a Nevada ál-

lam Penitentiary Carson város melletti régi medrében felfedezettekhez.

Ezek a multnak egyemely dolgai, melyeket felderítettem s meggyőződésem az, hogy gondolkodó emberek vizsgálására és kutatására ezután is érdemes.

[Olvasóink közül sok ezen valószínű a legnagyobb figyelemmel fogják ezen részletezését olvasni. Meggyőződésük szerint a mi korunk is ellenőrző bölcs Teremtő vezetése mellett, minthogy egyre több bizonyíték kerül felszínre, hogy mindaz, amiről a Biblia beszámol, abszolút igazságon nyugszik. Mindeddig a tudományokkal foglalkozók komolyan vették mindazt, amit becsülni és lekicsinyelni látszott az emberiség multjára és jelenére vonatkozó egyedül igaz értesítést. De közeledik az idő és minden való tudós—a tények által oktatva—elsősorban is nagy Teremtő feljegyzéseit fogja figyelembe részesíteni. A mainál nagyobb munkakedvet fognak a tudósok mihamar az isteni ige tovább igazolására törekedni, melynek mély bölcsességét és elvitathatatlan igazságát a föld bolygó népei akkor nem csupán hinni, hanem teljes megérteni is fogják.]

EGY TITOKZATOS TENGERI SZÖRNY FOGÁSA

AZ amerikai természettudósok és halszakértők figyelmét egy titokzatos tengeri szörny köti le és ejti csodálatba, amelyet H. Thomson Károly fogott. A Florida körüli tenger a „Megalop atlanticus“ óriási halfajáról ismeretes, azonban ennek a tengeri szörnynek laposabb és szélesebb az alakja. Ezt az eddig ismeretlen állatfaj csoportjába tartozó különös teremtet Walbeth professzor, washingtoni természettudós gondosan kitömté. Akik megnézték, általánosan azt mondják, hogy ezen az állaton a legcsodálatosabb az, hogy rendes hal kinézésű, de több-ezerszeres nagyításban. Különös ismertető jele a fején többféle színben tömegesen látható foltok, minthogy több másféle halnál is látni lehet. A cethaltól teljesen különbözik. A tengeri szörny méretei ezek: 45 láb hosszú, 15 tonna súlyu, keresztmetszetben 8 láb és 3 coll, 23 láb és 9 coll kiterjedésű. Szájának szélessége 38 coll, a mélysége 43 coll, a nyelve 40 coll hosszú, szájában ezernyi sok fogak vannak, bőrének vastagsága 3 coll. A titokzatos állat felbontása alkalmával egy 400 font súlyú tengeri polipot találtak benne megemésztett állapotban, ezenkívül egy 1500 fontos fekete halat és 5 font korált. Egy hírlapíró azt írta erről az állatról, hogy a legkisebb emésztési zavarok nélkül ez állat 40 vízi lovat tudott volna lenyelni. A természettudósok véleménye szerint ez a szörnyeteg 1500 lábnyira a tenger színe alatti mélység lakói közé tartozhatott, és valószínűleg valamilyen vulkáni kitörés által sodródhatott a

magasba. A mélységbe való alábocsátkozása használatos úszályai megsérült állapotban voltak, miáltal meg lett akadályozva a rendszer vadászterületére való visszatérésben. Az állat bőrének vastagsága óriási viszonyban elbírására tette képessé. A szemei nagyok, kicsinyek, nincsenek pupillái, szemei sohasem voltak becsukva, miből kitűnik, hogy oly mélység lakója volt ez állat, ahol a szem kevésbé fontos szerepet játszik. Ez a hal a legnagyobb, amelyet valaha fogtak. Az amerikai zoológusok véleménye szerint azonban ez csak egy süldő lehet az ő fajtájából. E tudósok véleménye szerint a tenger mélységében kétszer ilyen nagy állatok is élnek.

Az „ARANYKORSZAK“ olvasóját biztosan érdekelné fogja ezen újabb halfogás által. Jonással kapcsolatos hal beigazolása. Mivel hiszen sok tulokos, akikre utalást tesz Jézus neveltséges legendává akarták tenni a Jonásról szóló ezen történetet, mivel az ő állításai szerint egyáltalán nem létezhetik oly óriás nagyságú hal, melyben egy ember három napra át életben maradhatna.

Egyre mindjobban szakadozik a tudományosság leple és minden napon újabb bizonyítékok jönnek napvilágra a bibliai adatok valódisága és eredetisége mellett.